

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Eliška Sajdlová

Dohoda o vině a trestu a prohlášení viny

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Dohoda o vině a trestu a prohlášení viny“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 669 znaků včetně mezer.

V Chocni dne 29. 6. 2023

.....

Eliška Sajdlová

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph.D., za cenné rady a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod	6
1 Vztah k základním zásadám trestního řízení	8
2 Dohoda o vině a trestu	12
2.1 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu	12
2.2 Sjednávání dohody o vině a trestu	15
2.2.1 Sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení	15
2.2.2 Sjednávání dohody o vině a trestu při předběžném projednání obžaloby	19
2.2.3 Sjednávání dohody o vině a trestu v hlavním líčení	20
2.3 Ukládání trestů v rámci dohody o vině a trestu	23
2.3.1 Právní úprava před novelou č. 333/2020 Sb.	23
2.3.2 Právní úprava po novele č. 333/2020 Sb.	24
2.4 Řízení o schválení dohody o vině a trestu	26
2.4.1 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu	27
2.4.2 Nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu ...	28
2.4.3 Veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu	29
2.5 Opravné prostředky	34
2.6 Postavení poškozeného v rámci dohody o vině a trestu	35
3 Prohlášení viny	38
3.1 Prohlášení viny v hlavním líčení	39
3.2 Prohlášení viny v řízení o odvolání	41
3.3 Opravné prostředky	43
3.4 Ukládání trestů při prohlášení viny	45
3.5 Postavení poškozeného	47
Závěr	48
Seznam použitých zdrojů	51
Abstrakt	55
Abstract	56

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DVT	Dohoda o vině a trestu
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Listina základních práv a svobod
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
OČTR	Orgány činné v trestním řízení
SZ	Státní zástupce
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si zvolila dohodu o vině a trestu a prohlášení viny, a to nejen s ohledem na můj zájem o trestní právo, ale i proto, že zvolené téma považuji za jedno z aktuálních, a to především z důvodu, že se zákonodárce neustále snaží o zrychlení a zjednodušení trestního řízení, s čímž souvisejí i různá úskalí, kterým je třeba se věnovat.

Institut dohody o vině a trestu (dále jen „DVT“) byl do českého právního řádu zaveden s účinností od 1. 9. 2012 zákonem č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TR“), a některé další zákony (dále jen „*novela č. 193/2012 Sb.*“). Z důvodové zprávy vyplývá, že k zakotvení se přistoupilo, aby se docílilo zjednodušení a hospodárnosti trestního řízení a snížení počtu věcí projednávaných v klasickém hlavním líčení.¹ Očekávání ohledně zavedení institutu DVT se však nesetkalo s realitou, neboť nedošlo k výraznějšímu rozšíření do rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTR“), což vyplývá ze skutečnosti, že k uzavírání DVT docházelo pouze v rádech desítek případů ročně.²

Na tuto situaci reagoval zákonodárce přijetím novely TR provedené zákonem č. 333/2020 Sb., kterou se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), TR a některé další zákony (dále jen „*novela č. 333/2020 Sb.*“). Novelou č. 333/2020 Sb. došlo k přijetí zásadních změn v právní úpravě institutu DVT, které měly za cíl rozšířit podmínky uplatnění DVT v trestním řízení a zvýšit počet případů, které bude možné pomocí DVT řešit. Novela č. 333/2020 Sb. přinesla i další důležitou změnu, a to zakotvení institutu prohlášení viny do TR. Návrh na zakotvení těchto změn přitom nebyl původní součástí vládního návrhu novelizujícího zákona (sněmovní tisk č. 453), ale byl přijat jako pozměňovací návrh Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny ČR, který tyto změny převzal z poslaneckého návrhu (sněmovní tisk č. 466) a doplnil jimi právě sněmovní tisk č. 453.³

Důvodová zpráva k novele č. 333/2020 Sb. tudíž neobsahuje zdůvodnění přijetí těchto změn, proto je nutné jej hledat v důvodové zprávě ke sněmovnímu tisku č. 466, kde je mimo jiné vysvětleno, kdy má dojít ke sjednání DVT a kdy k prohlášení viny. „*Pokud by se*

¹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, sněmovní tisk č. 510/0, pro 6. volební období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=75290&pdf=1>, s. 37.

² Srov. NSZ. *Zprávy o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2012 až 2019* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>

³ Viz vystoupení prof. Heleny Válkové v obecné rozpravě 2. čtení návrhu zákona dne 2. 6. 2020. [online]. [cit. 29. března 2023]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/049schuz/s049178.htm#r2>

*obviněný se státním zástupcem zcela shodl na vině (v otázkách skutkových i právních), trestu a dalších výrocích, byla by sjednána dohoda o vině a trestu. Pokud by se shodli jen na vině (v otázkách skutkových i právních), nikoliv však na trestu a dalších výrocích, navrhuje se zavést institut prohlášení viny (další trestní řízení by se pak vedlo jen pro účely rozhodnutí o sankci).*⁴ Právě změny zavedené novelou č. 333/2020 Sb. mě vedly k volbě tohoto tématu mé práce.

Institut prohlášení viny tak vedle institutu DVT představuje další možnost pro posílení role stran v řízení před soudem a má zároveň přispět ke zrychlení a zefektivnění trestního řízení a ke zjednodušení dokazování. V neposlední řadě má přispět i ke snížení rizika sekundární viktimizace.

Ve své diplomové práci se zaměřím na přiblížení obou institutů, tedy institutu DVT a institutu prohlášení viny, zejména pak na zodpovězení těchto výzkumných otázek:

- 1) V jaké fázi trestního řízení lze prohlásit vinu a sjednat DVT?
- 2) Je možné odstoupit od DVT?
- 3) Jaké jsou možnosti sankcionování v případě, kdy dojde ke sjednání DVT nebo k prohlášení viny?
- 4) Jaké je postavení poškozeného v rámci obou institutů?

V první kapitole své práce se budu věnovat vztahu obou institutů k základním zásadám trestního řízení, kde budu porovnávat jejich soulad či nesoulad. Druhá kapitola je celá věnovaná institutu DVT, tedy obecnému výkladu, ale i problematickým aspektům, které se mohou v souvislosti s institutem DVT projevit. Současně se budu zabývat změnami zavedenými novelou č. 333/2020 Sb. a tím, jaký mají dopad na institut DVT. Následující kapitola bude naopak celá o institutu prohlášení viny, který je upraven v TRŘ teprve poměrně krátkou dobu, neboť novela č. 333/2020 Sb. nabyla účinnosti ke dni 1. 10. 2020.

Při psaní své práce budu vycházet z odborných článků, komentářové literatury, platné právní úpravy včetně mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, důvodových zpráv k zákonům a judikatury soudů na české i mezinárodní úrovni.

V rámci této práce využiji metody analýzy, indukce a srovnávání. Z důvodu limitace rozsahem práce nevyužiji metodu komparace s jiným právním řádem.

⁴ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 20. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 14.

1 Vztah k základním zásadám trestního řízení

Základními zásadami trestního řízení se rozumí právní ideje, na kterých je vybudována organizace trestního řízení, a také úprava činnosti jeho orgánů. Zavedením DVT a institutu prohlášení viny však dochází k tomu, že některé ze zásad se neuplatní buď vůbec, nebo se neuplatní v plné míře.

Jak již bylo zmíněno výše, DVT byla do TŘ zavedena novelou č. 193/2012 Sb., kdy DVT bylo možné uzavřít v rámci přípravného řízení (§ 175a – 175b TŘ), případně při předběžném projednání obžaloby (§ 186 písm. g) a § 187 odst. 4 TŘ). Avšak až novelou č. 333/2020 Sb. bylo umožněno uzavřít DVT i v hlavním líčení (§ 206b TŘ). Současně touto novelou došlo k zavedení institutu prohlášení viny do TŘ, a to ustanovením § 206c TŘ.

Hlavním účelem zavedení DVT a institutu prohlášení viny bylo urychlení trestního řízení, což je v souladu se zásadou rychlosti vyjádřené v § 2 odst. 4, věta druhá TŘ stejně jako v čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V souvislosti s tím bylo i cílem zjednodušit dokazování v trestním řízení. Myšlenka urychlení trestního řízení uzavřením DVT však neodpovídá skutečnost, že pro schválení DVT je zvolen relativně složitý procesní postup, který umožňuje nařídít předběžné projednání návrhu na schválení DVT (§ 314p TŘ).

Je důležité zdůraznit, že české trestní řízení je založeno na tzv. materiálně pravdě neboli na zásadě zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, která je vyjádřena v § 2 odst. 5 TŘ. Tato zásada ukládá OČTŘ postupovat v souladu s právy a povinnostmi tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí. Z toho vychází, že TŘ nedovoluje spokojit se se skutkovými zjištěními, o nichž jsou důvodné pochybnosti. Není umožněno např. vycházet z právních fikcí či nevyvratitelných domněnek. TŘ taktéž neobsahuje ustanovení o koncentraci řízení, i když by se dalo dojít k závěru, že zavedení institutu prohlášení viny se do jisté míry blíží koncentraci řízení, jelikož institut prohlášení viny je neodvolatelný a zásadně znemožňuje pozdější dokazování skutkových okolností jím krytých.⁵ V případě prohlášení viny předseda senátu přijme prohlášení viny obžalovaného a dokazování se neprovádí v rozsahu, v jakém obžalovaný vinu prohlásil. Soud tak s výjimkou možnosti vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na projednávání trestné činnosti nemůže obžalovaného vyslyšet k čemukoli, co je zahrnuto v přijatém prohlášení viny. DVT taktéž stírá zásadu materiální pravdy, neboť relevantní jsou pouze ty skutečnosti, na kterých se v

⁵ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 39.

DVT shodl státní zástupce (dále jen „SZ“) s obviněným. Na oba instituty je tak možné pohlížet tak, že soud chápe prohlášení viny jako jakési doznání, kterému je v rámci řízení před soudem přikládána zvláštní důkazní hodnota. OČTŘ by se však neměly spokojit pouze s tímto doznáním obviněného, ale stále by se mělo vést dokazování v tom rozsahu, aby nevznikaly pochyby o prohlášení obviněného.⁶ Zároveň existuje i určitá blokáce pro zachování zásady materiální pravdy, kterou představuje u DVT ustanovení § 314r odst. 2 TŘ, podle kterého soud DVT neschválí, je-li nesprávná nebo nepřiměřená ohledně souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení anebo zjistí-li soud, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání DVT. U institutu prohlášení viny představuje tuto pojistku ustanovení § 206 odst. 5 TŘ, podle kterého soud prohlášení viny nepřijme, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného.⁷

Výše zmíněného se dotýká i zásada oficiality (§ 2 odst. 4 TŘ), podle níž mají OČTŘ postupovat ex officio. Současně je z ní patrné, že vztah mezi státem a pachatelem trestného činu je veřejnoprávním vztahem, a tudíž má vrchnostenskou povahu, kdy stát vystupuje jako nositel veřejné moci. Tomu však DVT neodpovídá, neboť se spíše podobá občanskému soudnímu řízení, kdy se strany dohodnou na skutečnostech, které později soud buď schválí, nebo neschválí, a nemá tak možnost sám rozhodnout. Kritici zavedení DVT, kterým je např. bývalý soudce Ústavního soudu prof. JUDr. Jana Musila, CSc., tak rozporují převážně to, že vina a trest by neměly být předmětem dohody mezi obviněným a SZ, neboť (jak vyplývá z čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny) o vině a trestu za trestné činy může rozhodovat pouze soud. Se zásadou oficiality souvisí i zásada vyhledávací, ze které vyplývá povinnost OČTŘ zjistit materiální pravdu popsanou výše. DVT je však taktéž výjimkou z této zásady, neboť skutkový stav je výsledkem sjednané dohody mezi obviněným a SZ, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán.

Dále je třeba zmínit zásadu volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TŘ), podle které OČTŘ hodnotí všechny důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. U DVT však OČTŘ hodnotí jenom ty důkazy, na kterých se strany dohodly. I přesto však dochází k částečné realizaci zásady

⁶ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 1, s. 15.

⁷ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 40.

volného hodnocení důkazů, a to v tom smyslu, že soud DVT neschvává za předpokladu, že je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem.⁸ Soud tak musí vždy zkoumat, zda má předložená DVT oporu ve spise. U prohlášení viny je zásada volného hodnocení důkazů potlačena pouze ve vztahu k dokazování skutečností týkajících se viny, naproti tomu soud stále provádí dokazování a hodnotí důkazy pro rozhodnutí o výroku o trestu.

V neposlední řadě je třeba se zaměřit na zásah do zásad veřejnosti (§ 2 odst. 10 TŘ), ústnosti (§ 2 odst. 11 TŘ) a bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 TŘ). Všechny tyto tři zásady jsou u DVT dotčeny zejména v případě, pokud dohodovací řízení probíhá před zahájením hlavního líčení. Soud nerozhoduje na základě důkazů, které byly v řízení provedeny, jelikož nedochází k ústnímu přednesu stran a ústnímu provedení důkazů. Avšak i při uzavírání DVT v hlavním líčení k tomu dochází za zavřenými dveřmi mezi obžalovaným, resp. jeho obhájcem, a SZ. Až v rámci schvalování DVT soudem v rámci veřejného zasedání se začínají uplatňovat zmíněné zásady, avšak stále v omezeném rozsahu. Dochází tak k tomu, že „kontrola výkonu soudnictví ze strany veřejnosti se za těchto podmínek stává čistou iluzí, projevují se typické rysy kabinetní justice“.⁹ Ohledně institutu prohlášení viny se dostává do popředí dokazování v přípravném řízení, protože jde o jediné dokazování ohledně viny, které se bude provádět. Soud se seznámí ze spisu s informacemi, které potřebuje pro rozhodnutí, zda vinu přijme či nikoli. K tomuto dochází bez toho, aby soud viděl svědky, jejichž výpovědi či podaná vysvětlení tak bude mít přístupné jen v podobě protokolů či úředních záznamů.¹⁰

V případě kolize institutů s výše zmíněnými zásadami přichází do úvahy otázka, zda instituty nepředstavují taktéž zásah do práva na spravedlivý proces, které je garantováno čl. 36 Listiny a na mezinárodní úrovni čl. 6 Úmluvy a jehož obsahem je zejména právo na soudní ochranu a rovněž na veřejnost řízení. Při odpovědi na tuto otázku lze vycházet z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci Scoppola proti Itálii¹¹, který řešil případ, jež by se dal vztáhnout převážně na institut DVT. Italský trestní řád upravuje zkrácené řízení, které spočívá v tom, že obviněný může se souhlasem SZ požádat o rozhodnutí soudu učiněné na základě důkazů shromážděných v průběhu fáze předběžného vyšetřování, a výhodou takové volby pro obviněného je v případě odsouzení výrazné snížení trestu. Obviněný se však tímto postupem vzdává především svého práva na veřejné

⁸ § 314r odst. 2 TŘ.

⁹ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 1, s. 20.

¹⁰ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 43.

¹¹ Rozsudek ESLP ze dne 17. 9. 2009, Scoppola proti Itálii, č. 10249/03, § 135.

projednání věci a možnosti žádat o předložení důkazů a dosáhnout předvolání svědků. Na DVT lze pohlížet obdobně, kdy se obviněný sjednáním DVT vzdává veřejného projednání věci před soudem, jelikož za to očekává výhodu v podobě snížení trestu. ESLP se k tomu vyjádřil tak, že čl. 6 Úmluvy nikomu nebrání, aby se dobrovolně zřekl procesních záruk představujících základní aspekty práva na spravedlivý proces. Takové zřeknutí však musí být učiněno naprosto jednoznačně a nesmí být v rozporu s žádným důležitým veřejným zájmem. Na základě tohoto rozhodnutí lze dojít k závěru, že DVT nepředstavuje rozpor s čl. 6 Úmluvy, jelikož ten nechrání obviněného před svobodným vzdáním se svých procesních práv.

V souhrnu lze tedy říct, že zákonodárce sice upřednostnil možné výhody DVT a institutu prohlášení viny v podobě zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Avšak lze souhlasit se slovy docenta F. Ščerby, který upozorňuje, že „*upřednostňování rychlého trestního řízení může způsobit snížení jeho kvality, což je cena, která je příliš vysoká.*“¹² Stále tak zůstává otázkou, zda rychlé trestní řízení nesnižuje preciznost vyřešení trestní věci, tedy že rychlost je upřednostňována na úkor např. správného a úplného zjištění skutkového stavu.

Nelze přehlédnout, že zavedením DVT a institutu prohlášení viny došlo k výrazné modifikaci základních zásad trestního řízení, přičemž prof. Jelínek k tomu dodává, že by bylo mnohem vhodnější, kdyby zákonodárce přistoupil nejdříve k celkové rekodifikaci TŘ a až následně by mělo dojít k zavedení konsensuálních typů řízení, jakým je právě DVT.¹³ Shodný názor zastává i JUDr. Zaoralová, podle které „*dohoda o vině a trestu by mohla být mnohem méně problematickým institutem, kdyby se s jejím přijetím počkalo na právní úpravu, která bude jejím východiskům uzpůsobena. Zásady trestního procesu upravené v současném trestním řádu již dávno neodpovídají současnému vývoji a stavu trestního práva. Tato neprovázanost právní úpravy svědčí o tom, že institut dohody o vině a trestu měl být do českého právního řádu zaveden až při plánované rekodifikaci trestního práva procesního.*“¹⁴

¹² ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 9.

¹³ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 24.

¹⁴ ZAORALOVÁ, Petra. Institut dohody o vině a trestu a jeho rozpor se základními zásadami trestního řízení. In: JELÍNEK, Jiří a kol. *Základní zásady trestního řízení – vůdčí ideje českého trestního procesu*. Praha: Leges, 2016, s. 193.

2 Dohoda o vině a trestu

V souvislosti s institutem DVT je taktéž možné hovořit o dohodovacím řízení. U takového typu řízení soud neprokazuje vinu ani neprobíhá dokazování v rámci hlavního líčení. Zde je potřeba opětovně připomenout, že do účinnosti novely č. 333/2020 Sb. nebylo možné uzavřít DVT v hlavním líčení. DVT tak byla nejčastěji uzavírána v rámci přípravného řízení. Podstatné je, že se nejedná o klasické trestní řízení, ale hovoří se o tzv. alternativním řešení sporů. Prof. Jelínek zároveň dodává, že se jedná o nejmladší typ odklonu v českém trestním řízení.¹⁵ Naproti tomu F. Ščerba nepovažuje DVT za odklon, jelikož nedochází k zastavení trestního stíhání.¹⁶

Jednání o DVT lze rozdělit do dvou fází. První fází je řízení o uzavření DVT v rámci přípravného řízení (§ 175a – 175b TŘ), při předběžném projednání obžaloby (§ 186 písm. g) a § 187 odst. 4 TŘ), případně po přednesení obžaloby (§ 206b TŘ). Následuje druhá fáze, tedy řízení o schválení DVT před soudem při veřejném zasedání (§ 314o – 314s TŘ).

2.1 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu

I přesto, že institut je označován jako „dohoda o vině a trestu“, je třeba zdůraznit, že otázka viny není předmětem dohodovacího řízení. OČTŘ vycházejí ze zjištěného skutkového stavu, podle kterého vyvozují správnou hmotněprávní kvalifikaci.¹⁷ DVT tak lze sjednat za předpokladu, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Další podmínkou je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení.¹⁸ V případě, že by došlo k prohlášení viny obviněným již po zahájení trestního stíhání, bude na SZ, aby obstaral takové množství podkladů, které budou potvrzovat, případně vyvracet prohlášení obviněného, aby na základě nich mohl zahájit sjednávání DVT s obviněným. Je tedy nepochybné, že je nutné, aby byl dostatečně zjištěn skutkový stav, který je „kvalifikovanou formou (výslovným prohlášením) potvrzený i samotným obviněným, který

¹⁵ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 19.

¹⁶ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 19.

¹⁷ KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 20, s. II.

¹⁸ § 175a odst. 1, 3 TŘ.

*má záruku, že i když ke schválení dohody o vině a trestu nedojde, nelze k jeho prohlášení viny v dalším řízení přihlížet.*¹⁹

V TŘ je v § 175a odst. 8 stanovena jediná negativní podmínka, kdy nelze sjednat DVT. Jedná se o řízení proti uprchlému, tedy řízení proti tomu, kdo se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá.²⁰ Toto vyplývá z logiky věci, neboť při sjednávání DVT je vyžadována přítomnost a součinnost obviněného. Dále je vyloučeno sjednat DVT v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku, jak vyplývá z § 63 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSM“), neboť řízení ve věcech mladistvých je zvláštním způsobem řízení, kdy účelem tohoto zákona je především výchovný účel trestního řízení. Lze mít za to, že osoba mladší 18 let není schopna posoudit dopady uzavření DVT. Žádné ustanovení však nebrání tomu, aby byla DVT sjednána v řízení proti právnické osobě.

Do účinnosti novely č. 333/2020 Sb. platila další negativní podmínka sjednání DVT, kdy nebylo možné sjednat dohodu, pokud byl obviněný stíhán pro zvlášť závažný zločin, tedy takový úmyslný čin, u něž činí horní hranice trestní sazby nejméně deset let.²¹ Zrušením této negativní podmínky a umožněním sjednat DVT i o zvlášť závažných zločinech je dán větší prostor pro sjednávání DVT a je velmi pravděpodobné, že tato změna přispěje ke zvýšení počtu dohod mezi SZ a obviněným.²²

Zároveň bylo nutné povinné zastoupení obviněného obhájcem při zahájení jednání o DVT, neboť se jednalo o důvod nutné obhajoby, přičemž ustanovení § 36b TŘ umožňující v určitých případech vzdání se obhájce při nutné obhajobě se na sjednávání DVT nevztahovalo. Ustanovení § 36 odst. 1 písm. d) však bylo z TŘ odstraněno a je tedy možné, aby DVT sjednal se SZ sám obviněný. Tomu samozřejmě nebrání, aby obviněný zmocnil k obhajobě obhájce a sjednával dohodu se SZ za jeho přítomnosti. Stále však platí, že v případech nutné obhajoby stanovených v § 36 TŘ musí být obviněný zastoupen obhájcem. Bez účasti obhájce tak může obžalovaný sjednávat DVT v případech, kdy si nezvolí obhájce a nebude dán jiný důvod pro nutnou obhajobu. Doc. Pavel Vantuch i přesto zdůrazňuje, že účast obhájce by měla být pravidlem při sjednávání DVT, a pokud obviněný či obžalovaný

¹⁹ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 22.

²⁰ § 302 TŘ.

²¹ § 14 odst. 3 TZ.

²² KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 19.

obhájce nemá, měl by se i tak poradit s advokátem a nerozhodovat se sám.²³ S tímto názorem lze souhlasit, neboť jak bylo rozebráno v kapitole první, institut DVT představuje výrazný zásah do základních zásad trestního řízení a zároveň představuje určité oslabení procesních práv obviněného, který se vzdává veřejného projednání věci před soudem a s tím souvisejícího dokazování a zároveň disponuje pouze omezenou možností podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválí DVT. I když lze tedy připustit, že bez obhájce bude moci obviněný sjednat DVT pouze, pokud spáchá přečin, jelikož v případě zločinů a zvláště závažných zločinů je dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 TŘ, stále by sjednání DVT měl konzultovat s advokátem, aby měl jistotu, že takový postup je pro něho skutečně příznivější, než kdyby proběhlo klasické řízení před soudem.

Obsahové náležitosti DVT jsou stanoveny v § 175a odst. 6 TŘ, a jsou jimi:

- a) označení SZ, obviněného a poškozeného, byl-li přítomen sjednávání DVT a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení,
- b) datum a místo sepsání DVT,
- c) popis skutku, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, případně jiných okolností, za nichž k němu došlo, tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- d) označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován, a to jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušného ustanovení zákona a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu,
- e) prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané DVT,
- f) v souladu s TZ dohodnutý druh, výměru a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání, a rozsah přiměřených omezení a povinností v případě, že to TZ umožňuje a že byly dohodnuty,
- g) rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, bylo-li dohodnuto,
- h) ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení a bylo-li dohodnuto,
- i) podpis SZ a obviněného, dále podpis obhájce, byl-li přítomen sjednávání DVT, a podpis poškozeného, byl-li přítomen sjednávání DVT a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody.

²³ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 27-28.

2.2 Sjednávání dohody o vině a trestu

V rámci TŘ není stanoven podrobnější postup pro SZ nebo obviněného při sjednávání DVT. Jak již bylo zmíněno výše, DVT lze sjednat v rámci přípravného řízení, při předběžném projednání obžaloby nebo po přednesení obžaloby v rámci hlavního líčení.

2.2.1 Sjednávání dohody o vině a trestu v přípravném řízení

Jak správně zmiňuje prof. Jelínek, DVT je možné sjednat v rámci zkráceného přípravného řízení (§ 179b odst. 5 TŘ), kdy se na sjednávání a postup přiměřeně použije § 175a TŘ. Zkrácené přípravné řízení lze přitom prodloužit až o třicet dnů podle ustanovení § 179f odst. 2 písm. a) TŘ. Možnost sjednání DVT ve zkráceném přípravném řízení však považuje za legislativní omyl. Ve zkráceném přípravném řízení a na něj navazujícím zjednodušeným řízením před soudem totiž dochází k urychlení trestního řízení a zjednodušení dokazování již s ohledem na nesporné skutečnosti a sjednávání DVT by tento standardní postup činilo nesmyslně náročnějším.²⁴ JUDr. Vicherek k tomu navíc dodává, že zkrácené přípravné řízení končí zpravidla vydáním návrhu na potrestání, nedojde-li k odložení věci, a tento návrh není třeba odůvodňovat. Následně se návrh na potrestání zasílá soudu, který může vydat trestní příkaz, jsou-li proto dány podmínky, kdy tento také nevyžaduje odůvodnění. Jedná se tedy o velmi rychlý proces. Zatímco kdyby mělo dojít ke sjednání DVT, proces by se výrazně prodloužil, a to s ohledem na nutnost sjednání DVT a její sepsání.²⁵ Proto lze shrnout, že pokud „*státní zástupce přistoupí k vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení dohodou o vině a trestu, bude ho to stát 2 až 3x více času než v případě vyřízení věci podáním návrhu na potrestání*“²⁶. Vzhledem k tomu by tak DVT mělo být vhodné sjednat pouze ve standardním přípravném řízení a rozšířeném přípravném řízení.

Iniciativa ke sjednávání DVT může přijít jak ze strany SZ, tak ze strany obviněného, případně jeho obhájce, pokud si ho zvolí nebo je dán důvod nutné obhajoby podle § 36 TŘ. Aby se podpořila vzájemná komunikace mezi SZ a obhájcem ohledně uzavírání DVT, bylo dne 7. 12. 2018 mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím (dále jen „NSZ“) a Českou advokátní komorou podepsáno Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi SZ a obhájci v rámci trestního řízení, aby docházelo častěji k využívání

²⁴ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 21.

²⁵ VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11-12, s. 249.

²⁶ Tamtéž, s. 249.

odklonů a dále k uzavírání DVT. V závěru Memoranda je dále stanoveno, že každý rok bude docházet k vyhodnocení dosavadní spolupráce, která je předmětem tohoto dokumentu.²⁷ K poslednímu vyhodnocení spolupráce došlo dne 31. 5. 2022 v rámci odborného semináře na téma odklony a DVT, kde bylo shrnuto, že v oblasti sjednávání a uzavírání DVT dochází k postupným zlepšením a díky využívání tohoto institutu dochází ke zjednodušení a zrychlení trestního řízení.²⁸

SZ musí před zahájením jednání o DVT vždy zvážit, zda jsou splněny podmínky pro takový postup a zda je takový postup vhodný. Vhodnost posuzuje SZ především podle kritérií, jako jsou povaha a závažnost spáchaného trestného činu, zájmy poškozeného, pravděpodobný druh a výměra trestu, zájem na rychlém a přiměřeném skončení věci, pravděpodobný vliv řízení před soudem na svědky a náklady řízení před soudem.²⁹ Může se stát, že i když budou splněny všechny podmínky pro sjednání DVT, SZ se rozhodne, že takové sjednání by bylo vzhledem k okolnostem případu nevhodné.

Lze říci, že SZ může považovat za nevhodné sjednat DVT, pokud budou dány podmínky ve vztahu k jiným odklonům. V případě, že by byla možnost podmíněně zastavit trestní stíhání podle § 307 a násl. TŘ nebo rozhodnout o schválení narovnání podle § 309 a násl. TŘ, měl by SZ spíše zvolit takový postup s ohledem na kritérium efektivnosti a hospodárnosti trestního řízení. Sjednání DVT a následné řízení před soudem o jejím schválení je oproti těmto odklonům spojeno s delší časovou a administrativní zátěží.

Pokud by se sjednání DVT rozhodl iniciovat obviněný, je nutné, aby došlo k podání návrhu SZ. Takový návrh na zahájení jednání o DVT musí splňovat formální i obsahové náležitosti podání stanovené v ustanovení § 59 TŘ. Z návrhu by měla být patrna především vůle obviněného účastnit se jednání, jehož výsledkem by bylo uzavření DVT. Po podání návrhu SZ rozhodne buď o důvodnosti návrhu obviněného a stanoví dobu a místo pro jednání, nebo shledá návrh obviněného nedůvodným a vyrozumí o tom obviněného, případně jeho obhájce, pokud ho má. Obviněný by se neměl obávat navrhnout SZ sjednání DVT, jestliže totiž ke sjednání dohody nedojde, obviněný za to nebude nijak sankcionován, jak vyplývá z

²⁷ Česká advokátní komora. *Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. 12. 2018* [online]. Praha: 7. 12. 2018 [cit. 1. června 2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>

²⁸ *Advokáti a státní zástupci hodnotili dopady společného Memoranda v praxi* [online]. advokatnidenik.cz, 1. 6. 2022 [cit. 1. června 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/01/statni-zastupci-a-advokati-hodnotili-prakticke-dopady-spolecneho-memoranda/>

²⁹ NSZ. *Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení* [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>, čl. 61 odst. 3.

ustanovení § 175a odst. 7 TŘ, podle kterého se k prohlášení obviněného nemůže v dalším stadiu trestního řízení přihlížet.³⁰

Jestliže SZ ex offio dospěje k závěru, že jsou dány podmínky a bylo by vhodné uzavřít DVT nebo vyhodnotí návrh obviněného na zahájení jednání o DVT jako důvodný, stanoví dobu a místo pro jednání. V souladu se zásadou rychlosti řízení by mělo být jednání zahájeno co nejdříve. Zákon výslovně nestanovuje prostor, kde by jednání mělo probíhat. Místo jednání tak bude záviset na podmínkách, které bude mít SZ k dispozici.

K zajištění účasti obviněného u jednání je třeba jej předvolat, čímž se obviněnému uloží povinnost, aby se osobně dostavil na jednání ve stanovené době na určené místo. Obviněný je povinen se na předvolání dostavit, nedostaví-li se k jednání o DVT bez dostatečné omluvy, ačkoliv byl řádně předvolán, může být předveden, případně může dojít k uložení pořádkové pokuty, byl-li na tento následek obviněný v předvolání upozorněn. „Obviněný ovšem může být i zcela pasivní a nereagovat na návrhy na uzavření dohody o vině a trestu ze strany státního zástupce.“³¹ Nejspíše z tohoto důvodu je v čl. 61 odst. 5 a 6 pokynu obecné povahy NSZ č. 19/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení,³² stanoveno, že před jednáním o DVT SZ písemně vyzve obviněného a ostatní oprávněné osoby, aby se vyjádřili. Jestliže obviněný výzvu SZ na jednání o DVT odmítne, učiní o tom SZ záznam, který založí do trestního spisu.³³ Nepočítá se tedy s vynucením účasti obviněného na jednání, jelikož DVT je založena na dobrovolnosti obviněného takovou dohodu uzavřít. Proto se autorce jako správný přístup jeví nejdříve obviněnému zaslat výzvu, aby se vyjádřil, zda má zájem sjednat DVT, a až na základě jeho souhlasu ho předvolat k jednání o DVT, neboť lze očekávat, že souhlasí-li s jednáním o DVT, dostaví se na předvolání dobrovolně z vlastní vůle a nebude nutné jej nechat předvést nebo uložit pořádkovou pokutu. Naopak vyjádří-li obviněný na výzvu nesouhlas se sjednáním DVT, není nutné ho k jednání předvolávat, jelikož by byl nucen se dostavit na jednání, o které nemá zájem. Jednalo by se tedy o zbytečné plýtvání časem.

Obhájce obviněného a poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, který mu zákon jako poškozenému přiznává, SZ o době a místě jednání vyzumívá. SZ poškozeného zároveň poučí o tom, že nejpozději při prvním jednání o DVT

³⁰ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 21.

³¹ Tamtéž, s. 21.

³² NSZ. *Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení* [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>, čl. 61 odst. 5 a 6.

³³ Tamtéž, čl. 61 odst. 3.

může uplatnit svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo bezdůvodného obohacení. DVT je však možné sjednat bez přítomnosti poškozeného, jestliže se i přes řádné a včasné vyrozumění nedostaví k jednání.

Nedojde-li ke sjednání DVT, provede o tom SZ záznam do protokolu. SZ však pořídí protokol i za situace, pokud ke sjednání DVT dojde. Zákon sice v souvislosti s DVT toto přímo nestanovuje, uplatní se však obecná úprava v § 55 odst. 1 TŘ, podle které se o každém úkonu trestního řízení sepíše, nestanoví-li zákon jinak, protokol, a to zpravidla při úkonu nebo bezprostředně po něm.

Dojde-li na jednání ke sjednání DVT mezi SZ a obviněným a konkrétní znění dohody obsahuje náležitosti stanovené v § 175a odst. 6 TŘ, SZ doručí její opis obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky (§ 43 odst. 3 TŘ). V zájmu rychlosti a hospodárnosti řízení se obviněnému zpravidla doručí opis DVT při jednání, kde došlo k jejímu uzavření.

Povinností SZ je dále podat návrh na schválení DVT soudu. Oproti obžalobě a návrhu na potrestání TŘ podrobně nestanovuje náležitosti návrhu na schválení DVT. Stanoven je pouze rozsah, který nesmí přesahovat rozsah sjednané dohody, a upozornění na skutečnost, že nedošlo k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení. K návrhu připojí SZ sjednanou DVT a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí.³⁴ Až do schválení DVT může SZ vzít svůj návrh zpět, pokud vyjdou najevo nové skutečnosti. Zpětvzetím návrhu na schválení DVT se věc vrací do přípravného řízení.³⁵ „*Stejně tak je možné, že obviněný svoji ochotu uzavřít dohodu z nejruznějších důvodů odvolá. I zde je asi třeba připustit, že takové odstoupení od dohody je možné, neboť soud by ji stejně neschválil (v prvním případě pro rozpor se zákonem, ve druhém pro nedostatek svobodné a vážné vůle na straně obviněného nebo tvrzenou nedostatečnou znalost důsledků takového úkonu).*“³⁶ K možnosti odstoupení od DVT ze strany obviněného se vyjádřil i Ústavní soud, podle kterého „*odstoupení od dohody o vině a trestu obviněným, resp. jeho odvolání prohlášení, že spáchal skutek, pro který je v daném případě stíhán a jehož se týká sjednaná dohoda o vině a trestu, je možné až do doby, než se ve veřejném zasedání soud odebere k závěrečné poradě k rozhodnutí o návrhu státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu. Soud v takovém případě nemůže schválit dohodu o vině a trestu a musí věc vrátit státnímu zástupci k došetření podle § 314r odst. 2 tr. řádu. Schválení dohody proti*

³⁴ § 175b odst. 2 TŘ.

³⁵ § 314o odst. 5 TŘ.

³⁶ KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 20, s. II.

vůli obviněného je zásahem do práva na spravedlivý proces, garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.³⁷ Lze tedy shrnout, že i když TŘ s možností odstoupení obviněného od DVT výslovně nepočítá, je takový postup možný.

2.2.2 Sjednávání dohody o vině a trestu při předběžném projednání obžaloby

Novelou č. 193/2012 Sb., kterou došlo k zavedení institutu DVT, byl zároveň přidán nový důvod pro předběžné projednání obžaloby, a to v § 186 písm. g) TŘ, podle něhož předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby, má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání DVT, zejména navrhl-li takový postup SZ nebo obviněný. Po podání obžaloby tak předseda senátu obžalobu přezkoumá podle hledisek uvedených v ustanovení § 185 TŘ, kdy se zaměřuje na to, zda je dán některý z důvodů uvedených v § 186 písm. a) až f) TŘ. Pokud předseda senátu vyhodnotí, že tyto důvody nejsou dány, ale vzhledem k okolnostem případu je sjednání DVT vhodné, „*může sám vyvolat sjednání dohody o vině a trestu, tzn. konat předběžné projednání obžaloby podle § 187 odst. 4 TŘ.*“³⁸

K vyvolání sjednání DVT postupem podle § 187 odst. 4 TŘ však nemusí dojít pouze ze strany soudu, iniciace může přijít rovněž jak ze strany SZ, tak ze strany obviněného, a to za situace, kdy již ve vyšetřování probíhalo jednání SZ s obviněným o DVT, ale ke sjednání dohody nedošlo, ale i pokud jednání o DVT neprobíhalo vůbec.³⁹

Následně předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby za účelem zjištění stanoviska obviněného a SZ k možnosti jednání o DVT. Předběžné projednání obžaloby by se v takovém případě mělo konat ve veřejném zasedání, neboť soud stanoviska obviněného a SZ k jednání o DVT nejlépe zjistí při jejich osobní účasti, kdy si vyslechne a vyhodnotí názory obou stran a na základě toho rozhodne o dalším postupu. Pokud by se konalo předběžné projednání obžaloby v tomto případě v neveřejném zasedání, kde by bylo nutné zjišťovat stanoviska stran v písemné podobě, bylo by to v rozporu se zásadou rychlosti a ústnosti řízení a bylo by obtížnější zajistit, aby SZ a obviněný mohli na své názory vzájemně reagovat.⁴⁰ K zajištění osobní účasti předseda senátu na veřejné zasedání předvolá obviněného a vyzoomí SZ, jelikož je zapotřebí zjištění stanovisek obou těchto stran, jak vyplývá z ustanovení § 187 odst. 4 TŘ.

³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. § 186 [Důvody k předběžnému projednání obžaloby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2457.

³⁹ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 25-26.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. § 187 [Způsoby předběžného projednání obžaloby]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha, C. H. Beck, 2013, s. 2466.

„Pokud mají strany zájem na jednání o vině a trestu, stanoví soud ve veřejném zasedání státnímu zástupci přiměřenou lhůtu (nejčastěji jde o dny) k podání návrhu na schválení takové dohody. Tímto úkonem se předběžné projednání obžaloby odročuje za účelem sjednání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem.“⁴¹ Další postup soudu je závislý na výsledku jednání o DVT. Podá-li SZ ve stanovené lhůtě soudu návrh na schválení DVT, postupuje soud podle § 314o až 314s TŘ. Nepodá-li SZ návrh na schválení DVT, soud nařídí hlavní líčení, neučiní-li některé z rozhodnutí uvedených v ustanovení § 188 TŘ. V případech, ve kterých se podle § 314o až 314r věc vrací do přípravného řízení, soud jedná na podkladě původní obžaloby, což je logické z důvodu, že řízení o schválení DVT soudem upravené v ustanoveních § 314o až 314r TŘ probíhá nejčastěji na podkladě návrhu na schválení takové dohody, který je podán v přípravném řízení, tedy za situace, kdy ještě nebyla podána obžaloba, a věc se proto vrací zpět do přípravného řízení, aby mohl SZ případně obžalobu podat. V řízení podle ustanovení § 187 odst. 4 TŘ však již skončilo přípravné řízení a jedná se na základě podané obžaloby, proto by nedávalo smysl, aby se věc opětovně vrátila do přípravného řízení, ale soud pokračuje postupem obvyklým pro řízení po podání obžaloby.

Podle názoru autorky však ke sjednávání DVT při předběžném projednání obžaloby dochází jen zřídka. Je zřejmé, že pro soud bude jednodušší takové předběžné projednání nařídit za situace, pokud to navrhne jedna ze stran, tedy buď SZ, nebo obviněný. Jestliže však takový návrh nepřijde a v rámci přípravného řízení neprobíhalo jednání o DVT, musí soud důkladně zvažovat, zda jsou dány podmínky pro jednání o takové dohodě stanovené v § 175a TŘ. Tento názor potvrzuje i doc. Vantuch, který dodává, že „v praxi však obhajoba i státní zástupci navrhuji sjednání dohody v předběžném projednání obžaloby jen ojediněle. Také předsedové senátu nařizují předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. g) tr. řádu jen ve výjimečných případech.“⁴²

2.2.3 Sjednávání dohody o vině a trestu v hlavním líčení

Novelou č. 333/2020 Sb. došlo k doplnění ustanovení § 206b do TŘ, čímž došlo mimo jiné k zavedení možnosti sjednat DVT po přednesení obžaloby. V souvislosti s tím je třeba poukázat na skutečnost, že ustanovení § 206b TŘ je zařazeno právě na počátek hlavního líčení před zahájením dokazování, ale to nevylučuje úvahu nad možností sjednat DVT kdykoliv

⁴¹ VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 10, s. 35.

⁴² Tamtéž, s. 34.

v průběhu hlavního líčení, jelikož zákon výslovně nestanoví, ke kterému okamžiku nejpozději lze DVT sjednat. Na základě této úvahy tedy nelze vyloučit sjednání DVT i po zahájení dokazování do doby, než se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě. Nejvyšší soud nicméně dospěl k závěru, že s ohledem na systematické zařazení ustanovení § 206b TŘ je sjednání DVT možné a vhodné především na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování, čímž odmítl názor ministra spravedlnosti, který v rámci stížnosti pro porušení zákona argumentoval, že ustanovení § 206b TŘ umožňuje schválit uzavřenou DVT kdykoliv v průběhu řízení před soudem prvního stupně.⁴³

Novelou č. 333/2020 Sb. byly zároveň k ustanovení § 196 TŘ za dosavadní odst. 1, dle něhož dá předseda senátu doručit opis obžaloby obžalovanému a jeho obhájci, vloženy dva nové odstavce. Podle § 196 odst. 2 písm. b) TŘ je stanoveno, že předseda senátu spolu s doručením opisu obžaloby upozorní obžalovaného, že má právo se v jím stanovené lhůtě vyjádřit ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména zda má zájem uzavřít se SZ DVT nebo zda chce v hlavním líčení prohlásit svou vinu. Současně s upozorněním podle odstavce 2 předseda senátu poučí obžalovaného o následcích spojených s vyjádřením uvedeným v § 196 odst. 2 TŘ a poučí jej zároveň i o tom, že vyjádření k obžalobě, nejde-li o doznání nebo o prohlášení viny, za něj může učinit i jeho obhájce.⁴⁴ „*V praxi předseda senátu informuje obžalovaného nejen písemně, nýbrž zpravidla také ústně v průběhu hlavního líčení o možnosti sjednat po přednesení obžaloby dohodu o vině a trestu se státním zástupcem.*“⁴⁵

I když nedošlo ke sjednání DVT v přípravném řízení ani při předběžném projednání obžaloby anebo takové jednání mezi SZ a obžalovaným doposud vůbec neprobíhalo, ale předseda senátu vzhledem k okolnostem případu má za to, že by bylo vhodné sjednat DVT, poučí obžalovaného o možnosti takového postupu a o důsledcích s tím spojených. To vede k závěru, že v ustanovení § 206b TŘ je stanovena obligatorní povinnost předsedy senátu v každém případě po přednesení obžaloby zvažovat, zda jsou dány podmínky pro sjednání DVT. Po takovémto vyhodnocení a poučení obžalovaného předseda senátu zjistí stanovisko obžalovaného, SZ a poškozeného, je-li přítomen, k možnosti sjednání DVT. Pokud SZ s obžalovaným budou mít zájem jednat o DVT, předseda senátu hlavní líčení na nezbytnou dobu přeruší za účelem jejího sjednání mimo hlavní líčení; je-li to s ohledem na okolnosti zapotřebí, hlavní líčení odročí (§ 206b odst. 1 TŘ). „*V této fázi se dohoda o vině a trestu sepisuje v písemné podobě pouze tehdy, pokud je uzavírána na státním zastupitelství po*

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

⁴⁴ § 196 odst. 3 TŘ.

⁴⁵ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 25.

*odročení hlavního líčení za účelem jejího sjednání. Sjednaná dohoda v písemné podobě je pak doručena soudu. Naopak, pokud je dohoda sjednávána pouze během přerušeni hlavního líčení, sjednává se zásadně ústně a ústně se přednáší před soudem po skončení přerušeni. Písemný protokol o sjednání dohody a také písemnou formu dohody samé zde nahrazuje protokol o hlavním líčení a zvukový záznam jeho průběhu.*⁴⁶ Je důležité připomenout, že sjednávání DVT mezi SZ a obžalovaným neprobíhá v rámci hlavního líčení, nýbrž mimo něj, a to po jeho přerušeni či po jeho odročení. Soud tak nezasahuje do vlastního sjednání DVT, neboť to je zcela svěřeno obžalovanému a SZ, který postupuje přiměřeně podle § 175a TŘ. Návrh na sjednání DVT mohou podat i SZ nebo obžalovaný, nicméně předseda senátu není povinen takovému návrhu vyhovět.

Dojde-li ke sjednání DVT, pokračuje se v hlavním líčení. V takovém případě SZ nejprve přednese obsah sjednané DVT a navrhne její schválení. Nedošlo-li k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy anebo o vydání bezdůvodného obohacení, SZ na tuto skutečnost soud upozorní (§ 206b odst. 3 TŘ). Pokud ke sjednání DVT nedošlo nebo soud DVT neschválí, pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby. V dalším řízení se k sjednané DVT včetně prohlášení viny obžalovaným účinným pro účely jejího sjednání nepřihlíží, ledaže obžalovaný požádá, aby takové prohlášení bylo posouzeno jako prohlášení viny podle § 206c TŘ (§ 206b odst. 4 TŘ).

Zakotvením možnosti sjednat DVT po přednesení obžaloby, ale před zahájením dokazování, se tak přispívá ke zrychlení a zefektivnění trestního řízení, což bylo i úmyslem zákonodárce.⁴⁷ Tato možnost má taktéž pozitivní vliv na svědky, kteří nebudou muset u hlavního líčení svědčit, a v případě, že jsou zároveň oběťmi trestného činu, dochází ke snížení rizika jejich sekundární viktimizace.⁴⁸ Podle názoru autorky je do budoucna možné očekávat větší nárůst uzavřených DVT, neboť pro obviněného, případně jeho obhájce, může být impulzem k úvaze nad možností sjednat DVT se SZ právě doručení opisu obžaloby, podle kterého si důkladně vyhodnotí, jaký by mohl být výsledek pro obviněného, pokud by proběhlo hlavní líčení i s dokazováním. Je však potřeba dodat, že „*obžalovaný by měl zvažovat možnost uzavření dohody o vině a trestu se státním zástupcem pouze v případě, že je pachatelem trestného činu i skutku, který je předmětem obžaloby.* Pokud se však tohoto

⁴⁶ NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu* [online]. Brno: 27. 1. 2023 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, s. 21.

⁴⁷ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 20. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 14-17.

⁴⁸ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 21.

*skutku, tedy ani trestné činnosti, z níž je obžalován, nedopustil, měl by využít možnosti dokazování v hlavním líčení k prokázání nedůvodnosti obžaloby podané státním zástupcem.*⁴⁹

2.3 Ukládání trestů v rámci dohody o vině a trestu

V souvislosti s institutem DVT se sice hovoří o dohodovacím řízení, ale je potřeba uvést na pravou míru tvrzení, že prostor pro skutečnou dohodu se otvírá až při sjednávání shody na určení druhu a výměry trestu. Předmětem vyjednávání naopak nemůže být právní kvalifikace stíhaného skutku, protože OČTŘ jsou povinny vycházet ze zjištěného skutkového stavu a z něj vyvozovat správnou hmotněprávní kvalifikaci.⁵⁰

2.3.1 Právní úprava před novelou č. 333/2020 Sb.

Do 1. 10. 2020 v českém právním řádu chyběl zákonný postup, který by zohledňoval při ukládání trestu ochotu obviněného uzavřít se SZ DVT. Přitom není pochyb o tom, že „*obviněný očekává jako poskytnutou protihodnotu učiněného doznání na prvním místě zmírnění trestu*“.⁵¹

Úkolem SZ při sjednávání DVT s obviněným je dohodnout trest do všech podrobností, tedy druh, výměru a způsob trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání, neboť se jedná o obligatorní náležitosti DVT podle § 175a odst. 6 písm. f) TŘ. Dohodnutý trest však musí být v souladu s trestním zákoníkem. SZ tak nemůže při stanovení druhu a výměry trestu vybočit ze zákonných mezí, ale musí zohlednit všechna zákonná kritéria. SZ proto musí v souladu s § 39 TZ přihlédnout k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele, k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy. V ustanovení § 39 odst. 3 TZ je dále zmíněno, že při ukládání druhu trestu a jeho výměry se přihlédne k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem. Před přijetím novely č. 333/2020 Sb. však prohlášení obviněného při sjednávání DVT, že spáchal skutek, pro který je stíhán, ve smyslu § 175a odst. 3 TŘ nebylo zařazeno do výčtu polehčujících okolností v § 41 TZ. Za polehčující okolnost nebylo rovněž považováno ani doznání obviněného. JUDr. Zaoralová k tomu dodává, že prohlášení

⁴⁹ VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 29.

⁵⁰ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 30. KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 20, s. II.

⁵¹ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 1, s. 9.

obviněného o spáchání stíhaného skutku mohlo být považováno za polehčující okolnost nepojmenovanou, jelikož výčet polehčujících okolností uvedených v ustanovení § 41 TZ je demonstrativní.⁵² To však neodpovídá tomu, že by mělo být jasně a konkrétně stanoveno, jak bude obviněný privilegován za spolupráci s OČTŘ, když svolí ke sjednání DVT, aby tak nedocházelo k svévolné aplikaci práva. K tomu je třeba dodat, že důvodová zpráva k novele č. 193/2012 Sb. zmiňuje, že za účelem zvýhodnění lze prohlášení obviněného o vině při sjednávání DVT zohlednit v rámci poměrů pachatele, čímž lze využít možnosti sjednat trest odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby podle § 58 TZ.⁵³ Ale ze strany zákonodárce tehdy nedošlo k úpravě ustanovení § 58 TZ tak, aby řízení o DVT bylo zařazeno jako jeden z důvodů pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody.

Dříve tak byla situace taková, že obviněný sice očekával, že za jeho ochotu a snahu uzavřít DVT bude odměněn uložením mírnějšího trestu, avšak konkrétní ustanovení, která by toto upravovala, v TZ chyběla.⁵⁴

2.3.2 Právní úprava po novele č. 333/2020 Sb.

Novelou č. 333/2020 Sb. došlo k výslovnému zohlednění formy spolupráce obviněného v průběhu trestního řízení a s tím související odměny při ukládání trestu. Do TZ tak bylo zakotveno několik změn. Jako první je třeba uvést, že zmíněná novela se promítla již do obecných pravidel pro stanovení druhu a výměry trestu. SZ při sjednávání druhu trestu a jeho výměry nově přihlédne též k postoji pachatele k trestnému činu v trestním řízení, zda sjednal DVT, jak je stanoveno v § 39 odst. 1 TZ. Aby mohla být při stanovení druhu a výměry trestu zohledněna skutečnost, že dochází ke sjednání DVT, musí následně dojít k jejímu uzavření a schválení soudem. Pokud by sice došlo ke sjednání DVT mezi SZ a obviněným, ale soud by ji následně neschválil, nelze nadále v trestním řízení přihlížet k tomu, že v určité fázi řízení DVT sjednána byla.⁵⁵

K tomu je důležité dodat, že doznání pachatele k trestnému činu bylo výslovně zakotveno jako polehčující okolnost podle § 41 písm. l) TZ, přičemž „za doznání pachatele je

⁵² ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 11, s. 39.

⁵³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 510/0, pro 6. volební období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=75290&pdf=1>, s. 38.

⁵⁴ K tomu více viz LOBOTKA, Andrej. Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 19, s. 674-677.

⁵⁵ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. § 39 [Stanovení druhu a výměry trestu]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 581.

třeba považovat jeho prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro nějž je stíhán, jakož i uznání skutečnosti, že došlo k naplnění znaků trestného činu".⁵⁶ O to více se může obviněnému sjednání DVT promítnout do konečného trestu, který mu bude uložen, neboť SZ zohledňuje tuto skutečnost při uzavírání DVT nejen v rámci obecných pravidel pro stanovení druhu a výměry trestu, jak bylo zmíněno výše, ale podle § 39 odst. 3 TZ má povinnost přihlídnout i k polehčujícím okolnostem, tedy k doznání pachatele. Takové doznání bude mít ovšem větší váhu za předpokladu, že jej pachatel učiní v počáteční fázi trestního stíhání, naopak ztratí svůj smysl, pokud se pachatel ke svému činu dozná až pod tíhou usvědčujících důkazů.

V neposlední řadě byl novelou č. 333/2020 Sb. zaveden do § 58 odst. 3 TZ nový zvláštní důvod pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody, kdy trest odnětí svobody může být uložen pod dolní hranicí trestní sazby též tehdy, je-li ukládán rozsudkem, kterým se schvaluje DVT, tj. rozsudkem vydaným podle § 314r odst. 4 TŘ. Aby mohlo dojít k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody, nepostačuje skutečnost, že dochází k potrestání pachatele formou rozsudku, kterým je schvalována DVT, ale je vyžadováno i splnění podmínky, a to že vzhledem k poměrům pachatele a povaze jím spáchané trestné činnosti lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání. Nejvyšší soud k tomu dodává, že při uplatnění mimořádného snížení trestu odnětí svobody „*je třeba postupovat nikoliv mechanicky, ale přísně individuálně ve vztahu ke konkrétnímu činu a konkrétnímu pachateli*".⁵⁷

V důsledku zmíněných změn má SZ při sjednávání druhu a výměry trestu v rámci DVT s obviněným zákonem stanovenou možnost, jak zohlednit zájem obviněného spolupracovat s OČTŘ, tedy zájem obviněného uzavřít DVT a přispět tak ke zrychlení a zjednodušení trestního řízení. Obviněný má v důsledku toho větší jistotu, že když přistoupí ke sjednání DVT, bude mu odměnou zmírnění trestu, přičemž „*rozsah zmírnění trestu by měl záležet na stadiu řízení, v němž byla dohoda o vině a trestu sjednána, procesních a důkazních důsledcích uzavření dohody, ale také na motivaci obviněného ke sjednání dohody a jeho postoji k trestnému činu, který je mu kladen za vinu*".⁵⁸

V praxi se jako nejproblémovější může jevit stanovení trestu v DVT v případech nejzávažnější trestné činnosti, tedy pokud obviněný spáchá zvlášť závažný zločin. Za předpokladu, že SZ vyhodnotí, že jsou v daném případě dány podmínky sjednání DVT, a

⁵⁶ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. § 41 [Polehčující okolnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 617.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018.

⁵⁸ NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu* [online]. Brno, 27. 1. 2023 [cit. 2. června 2023] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, s. 10.

takový postup se mu jeví vhodným, musí obzvláště pečlivě zvažovat, zda je vůbec možné přistoupit ke zmírnění trestu v rámci DVT. „Nelze vyloučit, že ani přes sjednání dohody nebude (např. v případě trestu odnětí svobody na doživotí) možno přistoupit k jakémukoliv snížení trestu oproti výměře, v jaké by obviněnému byl trest uložen v případě standardního průběhu trestního řízení. Na tuto skutečnost je v takových případech nezbytné obviněného upozornit včetně vysvětlení důvodů, které zmírnění trestu znemožňují, aby se obviněný na základě všech relevantních informací mohl svobodně a zodpovědně rozhodnout, zda ke sjednání takové dohody přistoupí.“⁵⁹

Jakmile je DVT mezi SZ a obviněným příp. obžalovaným uzavřena, je předána ke schválení soudu, který se omezuje pouze na konstatování přiměřenosti či nepřiměřenosti dohody z hlediska sjednaného trestu.⁶⁰ Může tak rozhodnout, že DVT neschválí, jelikož se mu zdá, že např. mimořádné snížení trestu je v daném případě nepřiměřené. Soudu však nepřisluší stranami předloženou dohodu nijak měnit.

Lze souhlasit s doc. Ščerbou, že zákonodárce jednal správně, když se rozhodl zakotvit možnost zohlednění sjednání DVT do hmotněprávní úpravy vztahující se k ukládání trestu.⁶¹ Pozitivní aspekt lze spatřovat také v tom, že v rámci DVT sankce nastupuje mnohem dříve, než by tomu bylo při konání standardního řízení, což je v souladu s názorem Ústavního soudu, podle kterého účinnost trestního postihu klesá s prodlužující se délkou řízení, která uplyne mezi spácháním trestného činu a vynesením konečného rozhodnutí.⁶²

2.4 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

Jakmile dojde mezi SZ a obviněným, případně obžalovaným, ke sjednání DVT, SZ předloží návrh na schválení DVT soudu. Předseda senátu následně přezkoumá návrh na schválení DVT podle jeho obsahu a spisu, přičemž „rozsah přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a obsahu spisu je stejný jako v případě obžaloby, je třeba přezkoumat celý návrh na schválení dohody o vině a trestu i celý spisový materiál.“⁶³ Předseda senátu se zaměřuje především na to, zda přípravné řízení proběhlo v souladu s TŘ a zda nedošlo k

⁵⁹ NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu* [online]. Brno, 27. 1. 2023 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, s. 14.

⁶⁰ § 314r odst. 2 TŘ.

⁶¹ ŠČERBA, Filip. Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky. *Trestněprávní revue*, 2020, roč. 19, č. 4, s. 187.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.

⁶³ ŘÍHA, Jiří. § 314o [Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a rozhodnutí o jeho odmítnutí]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3634.

závažným procesním vadám. Zohlední přitom způsob dosažení DVT, tedy zda nedošlo k porušení práv obviněného při sjednávání DVT. Důležité je taktéž, zda sjednaná dohoda je správná a přiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo správná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (srov. § 314r odst. 2 TŘ). „K přezkoumání dochází vždy, když je u daného soudu podán nový návrh na schválení dohody o vině a trestu, a to i v případě, že státní zástupce podává znovu návrh na schválení dohody o vině a trestu ve věci, v níž byl dřívější návrh odmítnut, popř. věc byla vrácena usnesením do přípravného řízení...“⁶⁴

Po přezkoumání obsahu návrhu na schválení DVT a obsahu spisu má předseda senátu podle § 314o odst. 1 TŘ na výběr ze tří možností, jak dále o návrhu na schválení DVT rozhodnout, a to:

- a) nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o něm,
- b) rozhodnout o jeho odmítnutí,
- c) nařídit jeho předběžné projednání.

Je-li obviněný ve vazbě, je povinností soudu rozhodnout též o dalším trvání vazby podle ustanovení § 314o odst. 4 TŘ. Je nezbytné dodržet, že vazba může trvat jen po nezbytně nutnou dobu, jak vyplývá z § 72a odst. 1 TŘ, proto je důležité, aby k rozhodnutí o dalším trvání vazby došlo ve lhůtě 30 dnů od podání návrhu na schválení DVT (viz § 72 odst. 3 TŘ).

2.4.1 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Předseda senátu může rozhodnout o odmítnutí návrhu na schválení DVT, aniž by nařizoval předběžné projednání návrhu na schválení DVT, a to pro závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání DVT obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl, nebo z důvodů uvedených v ustanovení § 314r odst. 2 TŘ.

V případě závažných procesních vad se bude jednat především o vady předcházejícího přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem. Příkladem může být skutečnost, kdy bylo porušeno právo obviněného na obhajobu, tedy že obviněný neměl obhájce, ačkoliv se jednalo o některý z důvodů nutné obhajoby podle § 36 TŘ. Dále by se mohlo jednat o sjednání DVT ve věci, v níž je to nepřipustné.

⁶⁴ ŘÍHA, Jiří. § 314o [Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu a rozhodnutí o jeho odmítnutí]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3634.

Druhým důvodem pro odmítnutí návrhu na schválení DVT předsedou senátu jsou vady uvedené v § 314r odst. 2 TŘ, pro které soud v případě konání veřejného zasedání rozhodne o neschválení DVT.⁶⁵

O odmítnutí návrhu na schválení DVT rozhoduje předseda senátu usnesením, ve kterém je třeba označit konkrétní vady nebo skutková zjištění, která byla důvodem odmítnutí návrhu na schválení DVT. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek, jak vyplývá z ustanovení § 314o odst. 2 TŘ. Jakmile se usnesení o odmítnutí návrhu na schválení DVT stane pravomocným, věc se vrací do přípravného řízení.⁶⁶

2.4.2 Nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Předseda senátu nařídí obligatorně předběžné projednání návrhu na schválení DVT podle § 314o odst. 1 písm. c) TŘ, je-li dán některý z důvodů uvedených v ustanovení § 314p odst. 1 písm. a) až c) TŘ, tedy má-li za to, že:

- a) věc patří do příslušnosti jiného soudu,
- b) věc má být postoupena podle § 171 odst. 1,
- c) jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 nebo jeho přerušování podle § 173 odst. 1 anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 nebo schválení narovnání podle § 309.

Jak již bylo zmíněno výše, ustanovení § 314o a § 314p TŘ jsou obdobou ustanovení o předběžném projednání obžaloby. V té souvislosti je třeba dodat, že samosoudce tak jako předběžně neprojednává obžalobu, tak ani předběžně neprojednává návrh na schválení DVT, přezkoumává jej však ze stejných hledisek.⁶⁷

Zákonodárce stanovuje v § 314p odst. 2 TŘ pro předběžné projednání návrhu na schválení DVT jako základní formu jednání soudu neveřejné zasedání. Předseda senátu však může nařídít veřejné zasedání o předběžném projednání návrhu na schválení DVT, považuje-li to za potřebné, a to převážně vzhledem k tomu, že před rozhodnutím soudu podle § 314p odst. 3 TŘ je zapotřebí vyslechnout strany nebo provést nějaký důkaz.

Po předběžném projednání návrhu na schválení DVT má soud na výběr rozhodnutí uvedená v § 314p odst. 3 nebo 4. Pokud by soud neučinil žádné z uvedených rozhodnutí, nařídí předseda senátu veřejné zasedání k projednání návrhu na schválení DVT v souladu s § 314q TŘ.

⁶⁵ Viz kapitola 2.5.3.

⁶⁶ § 314o odst. 3 TŘ.

⁶⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vydání podle stavu k 13. 3. 2020. Praha: Leges, 2020, s. 1198.

Všechna rozhodnutí soudu učiněná podle § 314p odst. 3 nebo 4 TŘ mají formu usnesení (viz § 119 odst. 1 TŘ). Opravným prostředkem proti usnesení je stížnost podle § 141 odst. 1 TŘ, kterou lze usnesení soudu napadnout jen v případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže se rozhoduje ve věci v prvním stupni. TŘ v tomto případě připouští stížnost jen proti rozhodnutím podle § 314p odst. 3 písm. b) až f) TŘ a podle § 314p odst. 4 TŘ⁶⁸. Stížnost tak není připuštěna pouze proti rozhodnutí podle § 314p odst. 3 písm. a) TŘ, tedy proti usnesení o přeložení věci k rozhodnutí o příslušnosti. U rozhodnutí, u nichž je přípustná stížnost, je navíc stanoveno, že stížnost má odkladný účinek, vyjma rozhodnutí podle § 314p odst. 3 písm. d). Jedině usnesení o přerušení trestního stíhání je tak předběžně vykonatelné.

2.4.3 Veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Podle § 314q odst. 1 TŘ o návrhu na schválení DVT rozhoduje soud ve veřejném zasedání, přičemž „*postup soudu při přípravě veřejného zasedání, zajištění přítomnosti osob a samotné projednání se neodlišuje od obecných ustanovení o veřejném zasedání*“.⁶⁹ K veřejnému zasedání je třeba předvolat obviněného, kdy předvolání k veřejnému zasedání bude obviněnému zpravidla doručováno spolu s návrhem na schválení DVT. Naopak SZ, obhájce obviněného a poškozený se o veřejném zasedání pouze vyrozumívají. Má-li poškozený zmocněnce, postačí vyrozumět pouze jeho. TŘ dále stanovuje povinnost, že se veřejné zasedání koná za stálé přítomnosti obviněného a SZ.

Jakmile je veřejné zasedání zahájeno, SZ přednese návrh na schválení DVT.⁷⁰ Po přednesení návrhu na schválení DVT následuje vyjádření obviněného podle § 314q odst. 3 TŘ. Předseda senátu se jej v té souvislosti dotáže, zda „*rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, prohlášení, že spáchal skutek, učinil dobrovolně a bez nátlaku, jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, a to vzdání se práva na projednání věci v hlavním líčení a omezená možnost podat odvolání*“.⁷¹ Je-li přítomen veřejnému zasedání poškozený, je mu soudem umožněno se k návrhu DVT vyjádřit po vyjádření obviněného.⁷²

Aby byl zachován účel zavedení DVT do TŘ spočívající ve zrychlení a zjednodušení trestního řízení, neprovádí se ve veřejném zasedání o návrhu na schválení DVT dokazování.

⁶⁸ § 314p odst. 5 TŘ.

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 23.

⁷⁰ § 314q odst. 2 TŘ.

⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1. 1. 2022. Praha: Leges, 2021, s. 803.

⁷² § 314q odst. 4 TŘ.

Soudu je ponechána pouze možnost vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení, považuje-li to za potřebné.⁷³

Soud je při svém rozhodování vázán předloženou DVT. V souladu s ustanovením § 314r odst. 1 TŘ tak může soud rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu uvedeném v DVT. O nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v DVT, pokud s ní poškozený souhlasí nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 43 odst. 3 TŘ).

Podle ustanovení § 314r odst. 2 TŘ může soud DVT neschválit ve čtyřech případech, a to pokud dohoda je nesprávná či nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem, z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení nebo došlo-li k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání DVT.

Nesoulad se zjištěným skutkovým stavem může spočívat v tom, že soud při svém rozhodování zjistí, že nebyly splněny podmínky pro sjednání DVT stanovené v § 175a TŘ, tedy že výsledky vyšetřování dostatečně neprokázaly, že se stal skutek, pro který je obviněný stíhán, že skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Případně může mít soud důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Soud může mít taktéž za to, že došlo k chybnému právnímu posouzení skutku.

O nesprávnost z hlediska druhu a výše navrženého trestu půjde tehdy, byl-li sjednán nezákonný trest, tedy došlo ke sjednání druhu trestu, který v daném případě nebylo možné sjednat, nebo byla sjednána taková výměra trestu, která je mimo rámec zákonné trestní sazby. Nepřiměřenost může být spatřována v tom, že sice byl sjednán druh a výše trestu v souladu s ustanoveními trestního zákona, ale trest se jeví v daném případě nepřiměřený. „*Soud by tedy měl o druhu a výměře trestu principiálně uvažovat stejným způsobem jako při standardním způsobu odsouzení, tj. rozsudkem po provedení hlavního líčení.*“⁷⁴ Totéž platí i pro ochranné opatření, pokud bylo v DVT uloženo.

DVT bude nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, zejména pokud DVT neobsahuje takovou povinnost

⁷³ § 314q odst. 5 TŘ.

⁷⁴ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 50.

obviněného, i když ze skutkových okolností vyplývá, že ke škodě, nemajetkové újmě nebo bezdůvodnému obohacení došlo.

Porušení závažných práv obviněného při sjednávání DVT už bylo zmíněno výše v kapitole 2.5.1. Předseda senátu by takové vady měl odhalit již při přezkoumání návrhu na schválení DVT a návrh odmítnout podle § 314o odst. 1 písm. b) TŘ, případně ke stejnému názoru může dojít soud při předběžném projednání návrhu na schválení DVT a rozhodnout o jeho odmítnutí podle § 314p odst. 3 písm. f).

Pokud soud neschválí DVT, rozhodne usnesením o vrácení věci do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je podle § 314r odst. 2 TŘ přípustná stížnost, která má odkladný účinek. V souvislosti s přípustností stížnosti je nezbytné poukázat na rozdíl mezi situací, kdy soud rozhoduje o DVT, která mu byla ke schválení předložena v přípravném řízení, oproti DVT, která byla sjednána a předložena ke schválení v hlavním líčení podle § 206b TŘ. Nejvyšší soud⁷⁵ se zabýval případem, který spočíval v podání stížnosti obžalovaným proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci o neschválení DVT v hlavním líčení. O této stížnosti rozhodoval Vrchní soud v Olomouci, který ji zamítl jako nepřipustnou z důvodu, že v dané věci nelze užít ustanovení § 314r odst. 2 TŘ, neboť to se vztahuje pouze na rozhodování o DVT předložené ke schválení v přípravném řízení. Proti rozhodnutí Vrchního soudu podal stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného ministr spravedlnosti, podle kterého nelze ustanovení § 314r odst. 2 TŘ omezovat jen na proces schvalování DVT před podáním obžaloby, jelikož pak by neexistovala právní úprava použitelná pro rozhodování o neschválení DVT předložené po podání obžaloby. Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona jako nedůvodnou. Zdůraznil, že postup soudu po neschválení DVT je upraven odlišně v § 206b odst. 4 TŘ ve vztahu k DVT předložené v hlavním líčení, kdy soud pokračuje v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby. Naproti tomu pokud soud neschválí DVT předloženou v přípravném řízení, věc se vrací do přípravného řízení, proti čemuž je v souladu s § 314r odst. 2 TŘ přípustná stížnost. Účelem stížnosti proti takovému rozhodnutí je zabránění tomu, aby byla věc vrácena do přípravného řízení, pokud jsou splněny podmínky k uzavření a schválení DVT, a tedy k vedení řízení před soudem, a to z důvodu, že v případě neschválení DVT předložené v přípravném řízení není jiná možnost než věc vrátit do přípravného řízení, jelikož nebyla podána obžaloba a soud nemá na základě čeho vést další řízení. Naproti tomu v případě předložení DVT v průběhu řízení před soudem je již vedeno hlavní líčení na podkladě obžaloby a přípravné řízení

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

proběhlo v celém rozsahu, proto se v případě neschválení DVT předložené v hlavním líčení použije speciální úprava podle § 206b odst. 4 TŘ, podle níž při neschválení DVT pokračuje soud v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby a která tedy z povahy věci vylučuje postup podle § 314r odst. 2 TŘ, tedy podání stížnosti proti takovému rozhodnutí. Podání stížnosti by zbytečně prodloužilo řízení před soudem o řízení o stížnosti a rozhodování stížnostního soudu, zatímco takto může soud rovnou pokračovat v hlavním líčení. Zároveň je třeba respektovat omezení vyplývající z § 141 odst. 2 TŘ, podle něhož lze usnesení soudu napadnout stížností jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže soud rozhoduje v prvním stupni, přičemž TŘ stížnost proti usnesení, kterým soud neschválí předloženou DVT sjednanou v hlavním líčení, nepřipouští.

Soud se však může rozhodnout, že namísto vrácení věci do přípravného řízení oznámí své výhrady SZ a obviněnému, kteří mohou navrhnout nové znění DVT. Dříve měl soud možnost za tímto účelem pouze odročit veřejné zasedání, ale novelou č. 333/2020 Sb. bylo do ustanovení § 314r odst. 3 TŘ přidáno, že soud nemusí veřejné zasedání odročit, lze-li nového znění DVT dosáhnout ihned. Pokud nebude ve stanovené lhůtě soudu předloženo nové znění DVT, soud postupuje podle odstavce 2 a věc vrátí usnesením do přípravného řízení.

Pokud soud nebude mít proti sjednané DVT žádné výhrady, takovou dohodu schválí odsuzujícím rozsudkem. Náležitosti odsuzujícího rozsudku, kterým je schvalována DVT, jsou uvedeny v § 314r odst. 4 TŘ a jsou jimi výrok o schválení DVT, výrok o vině a trestu, případně ochranném opatření, a to v souladu s DVT. Rozsudek bude dále obsahovat výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, který byl sjednán v DVT. I když nebude povinnost k náhradě škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení poškozenému sjednána v DVT, může soud poškozenému takový nárok přiznat podle § 228 TŘ, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Ústavní soud navíc v takovém případě dovodil, že je-li úmyslem soudu postupovat tak, že sám rozhodne o náhradě škody podle § 228 TŘ, jelikož dohoda o výši a způsobu náhrady škody nebyla součástí DVT, musí být obviněný o této skutečnosti poučen a ve vztahu k uplatněným nárokům vyslechnut.⁷⁶ V neposlední řadě soud rozhodne podle § 229 TŘ, tedy odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem. V této souvislosti Ústavní soud⁷⁷ v nedávné době řešil situaci, kdy Krajský soud v Brně jako soud prvního stupně schválil rozsudkem DVT, přičemž poškození byli zcela odkázáni se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23.

občanskoprávních, a to z toho důvodu, že obžalovaní v rámci DVT uznali vinu a přijali trest, ale nesouhlasili s výší škody a zároveň výší škody nebylo možné určit, což potvrdil i znalec příbrany OČTŘ, proto soud o povinnosti k náhradě škody nerozhodl. V rámci DVT byla pouze odhadem vyčíslena škoda pro účely kvalifikace trestného činu, ale obžalovaní, SZ i krajský soud uvedli, že škodu nelze přesně určit, proto byli poškození odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních. Proti výroku, kterým soud odkázal poškozené na řízení ve věcech občanskoprávních, podal odvolání jeden z poškozených, kdy Vrchní soud jako soud odvolací rozhodl tak, že zrušil část rozsudku, kterým byli poškození podle § 229 odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních, a sám rozhodl o povinnosti obžalovaných nahradit poškozenému škodu. Proti rozhodnutí Vrchního soudu podali obžalovaní ústavní stížnost. Namítali především, že soud může o škodě v rámci DVT rozhodnout jen tehdy, shodnou-li se na ní strany dohody. Neshodnou-li se, může soud o škodě rozhodnout na základě skutkového stavu, který je v souladu s provedenými důkazy, přičemž ani jedna z podmínek nebyla v daném případě splněna. Ústavní soud přitom zdůraznil, že zůstává-li výše škody do značné míry sporná, musí být o povinnosti obviněného uhradit škodu rozhodnuto až v rámci civilního řízení, kde bude prováděno odpovídající dokazování a obviněný a poškozený budou mít možnost se otázce náhrady škody vyjádřit. *„Za situace, kdy není výše škody součástí dohody o vině a trestu a ani skutkový stav není spolehlivě prokázán, nemůže soud obviněnému uložit povinnost k náhradě škody. Takový postup by představoval porušení práva obviněného na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny...“*⁷⁸

Došlo-li k vrácení věci do přípravného řízení, v dalším řízení se ke sjednané DVT včetně prohlášení viny obviněným nepřihlíží. Vrácení věci do přípravného řízení však nevyklučuje sjednání nové DVT.⁷⁹ Jako problematický aspekt může být vnímáno, že v § 175a odst. 3 TŘ je pro účely sjednání DVT nezbytné, aby obviněný prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán, ale v § 175a odst. 7 TŘ taktéž jako v § 314s TŘ je stanoveno, že k prohlášení viny obviněného se nepřihlíží. Dochází tak k tomu, že obviněný může mít obavu, že jeho prohlášení o spáchání skutku, pro který je stíhán, bude v případě neschválení DVT považováno za prohlášení viny, které znamená úplné doznání k trestnému činu, jež má závažnější důsledky. *„Proto mnohý obviněný, který chtěl „prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán“ (§ 175a odst. 3 tr. řádu), tak v praxi neučiní v obavě, že v případě neschválení dohody o vině a trestu by jeho prohlášení o spáchání skutku bylo posuzováno*

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23.

⁷⁹ § 314s TŘ.

jako „prohlášení viny“ (§ 175a odst. 7 tr. řádu).⁸⁰ Obligatorní náležitostí DVT přitom je podle § 175a odst. 6 písm. e) TŘ prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem DVT, nikoliv prohlášení viny. Proto lze souhlasit s doc. Vantuchem, že by ustanovení § 175a odst. 7 a § 314s TŘ měla být upravena do podoby, že k prohlášení obviněného podle § 175a odst. 3, že spáchal skutek, pro který je stíhán, se v dalším řízení nepřihlíží.⁸¹

2.5 Opravné prostředky

Odvolací právo proti odsuzujícímu rozsudku, kterým je schvalována DVT, je velmi omezeno. Odvolání proti takovému rozsudku je podle § 245 odst. 1 TŘ přípustné jen tehdy, pokud rozsudek není v souladu s DVT, jejíž schválení navrhl SZ. Může se tak stát, když se soud při svém rozhodování odchýlil od návrhu SZ a rozhodl v rozporu s ustanovením § 314r odst. 1 TŘ, podle kterého může soud rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu uvedeném v DVT. Odvolání může podat SZ, obviněný nebo ve prospěch obviněného osoby uvedené v § 247 odst. 2 TŘ. Je třeba poukázat na to, že odvolání není možné podat v případě, že by sice odsuzující rozsudek byl v souladu s DVT, ale při sjednávání DVT došlo k podstatným procesním vadám, příkladem obviněný nebyl zastoupen obhájcem, ač se jednalo o důvod nutné obhajoby. Lze proto souhlasit s doc. Ščerbou,⁸² že by zákonodárce měl umožnit podat odvolání proti rozsudku, kterým byla schválena DVT, i v takových případech. Poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může proti rozsudku, kterým soud schválil DVT, podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v DVT souhlasil s rozsahem a způsobem vydání náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.⁸³

Ohledně mimořádných opravných prostředků je možné využít dovolání, obnovu řízení a stížnost pro porušení zákona. Dovoláním lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští, přičemž rozhodnutím ve věci samé se rozumí rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu

⁸⁰ VANTUCH, Pavel. Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny? *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 10, s. 25.

⁸¹ Tamtéž, s. 27.

⁸² ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 42.

⁸³ § 245 odst. 1 věta třetí TŘ.

trest, popřípadě ochranné opatření, tedy i odsuzující rozsudek, kterým se schvaluje DVT. Dovolání lze však podat, jen je-li dán některý z důvodů uvedených v § 265b TŘ. Obnova řízení je možná při splnění podmínek uvedených v § 277 TŘ. V případě povolení obnovy řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem soudu, kterým byla schválena DVT, se pokračuje v přípravném řízení.⁸⁴ Stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti u Nejvyššího soudu, a to z důvodů uvedených v § 266 TŘ.

2.6 Postavení poškozeného v rámci dohody o vině a trestu

Poškozený je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, ten, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Zákon v ustanovení § 41 odst. 1 TŘ přiznává poškozenému určitá procesní práva, mj. i zúčastnit se sjednávání DVT a veřejného zasedání o schválení DVT. OČTŘ mají vůči poškozenému obecnou poučovací povinnost stanovenou v § 46 TŘ. Je-li tedy vedeno trestní řízení pro trestný čin, u něhož lze sjednat DVT, upozorní OČTŘ při poučení prováděném v přípravném řízení poškozeného také na to, že může dojít ke sjednání DVT. SZ má v této souvislosti navíc zvláštní poučovací povinnost, neboť při přípravě jednání o DVT SZ musí vyrozumět poškozeného o době a místě jednání o DVT a zároveň jej upozornit na možnost uplatnit nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení nejpozději při prvním jednání o DVT.⁸⁵ Neuplatní-li poškozený nárok při prvním jednání o DVT, ztrácí tím možnost tento nárok uplatnit později. Poškozený se však může výslovným prohlášením sděleným OČTŘ vzdát svých procesních práv.⁸⁶ V takovém případě SZ nevyrozumívá poškozeného o době a místě jednání o DVT.

Jak vyplývá z § 175a odst. 5 věta první TŘ, SZ má při sjednávání DVT dbát na zájmy poškozeného. SZ by měl vyvinout veškerou snahu, aby obsahem sjednané DVT byla i povinnost obviněného nahradit poškozenému škodu, nemajetkovou újmu či vydat bezdůvodné obohacení, aby následně mohl soud odsuzujícím rozsudkem schválit i tento výrok, načež by měl poškozený exekuční titul, který by mohl po odsouzeném vymáhat. SZ by měl dbát na zájmy poškozeného i souvislosti se sjednáváním druhu trestu a jeho výměry. „*V tomto směru by měl vzít v úvahu například to, zda zvoleným trestem poškozenému neznemožní domoci se jeho práv a zda se i při zohlednění specifík řízení o dohodě o vině a trestu jedná o trest, který*

⁸⁴ § 288 TŘ.

⁸⁵ § 175a odst. 2 TŘ.

⁸⁶ § 41 odst. 5 TŘ.

*je stále ještě adekvátní reakcí na trestnou činnost, které se obviněný vůči poškozenému dopustil.*⁸⁷

Pokud se poškozený rozhodne účastnit jednání o DVT, má právo se vyjádřit, a to zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Důvodová zpráva k tomu dodává, že se poškozený může taktéž vyjádřit k otázce viny a trestu, SZ však tímto vyjádřením poškozeného není vázán.⁸⁸

DVT lze nicméně uzavřít i bez přítomnosti poškozeného, pokud byl řádně vyrozuměn a nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení již uplatnil nebo prohlásil, že jej uplatňovat nebude. Poškozený se tak nemusí účastnit jednání o DVT, jestliže nemá např. zájem setkat se s obviněným a svůj nárok uplatnil již před prvním jednáním. V takovém případě se SZ „*dostává do pozice quasi zmocněnce poškozeného*“.⁸⁹ SZ jedná za poškozeného s obviněným ohledně sjednání rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, přičemž je omezen výší nároku, který dříve uplatnil poškozený. SZ tak však postupovat nemusí, neboť takový postup SZ je pouze fakultativní, jak vyplývá ze znění ustanovení § 175a odst. 5 věta čtvrtá TR: „*Může se státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení až do výše uplatněného nároku.*“

Poškozený tak dosáhne svého, pokud v uzavřené DVT je určen rozsah a způsob náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, na kterém se poškozený dohodl s obviněným nebo který za poškozeného ujednal s obviněným SZ, a to do výše uplatněné poškozeným. Soud má na výběr DVT buď neschválit z důvodu, že je nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, nebo DVT schválit. Pokud se poškozený s obviněným nedohodnou o nárocích poškozeného nebo pokud SZ s obviněným nedohodne náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení v rozsahu uplatněném poškozeným, může soud o nároku poškozeného rozhodnout sám, a to na základě spisového materiálu, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, jinak soud odkáže

⁸⁷ KURSOVÁ, Jana. § 175 [Dohoda o vině a trestu – podmínky využití, postup při sjednávání a obsah dohody]. In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 1315.

⁸⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 510/0, pro 6. volební období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=75290&pdf=1>, s. 38.

⁸⁹ ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2012, s. 37.

poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem v souladu s § 229 TŘ.⁹⁰

Možnost poškozeného podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil DVT, byla rozebrána v předcházející kapitole.

⁹⁰ § 314r odst. 4 TŘ.

3 Prohlášení viny

Novela č. 333/2020 Sb. zakotvila s účinností od 1. 10. 2020 do TŘ možnost obžalovaného prohlásit svou vinu. Institut prohlášení viny upravuje § 206c TŘ a jeho podstata spočívá v tom, že obžalovaný může v rámci řízení hlavního líčení prohlásit, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě. Soud má následně možnost takové prohlášení viny přijmout nebo nepřijmout. Důvodová zpráva uvádí, že institut prohlášení viny je jakýmsi mezistupněm mezi DVT a označením skutečností za nesporné. Jeho výhodou je kladný časový a finanční dopad a snížení rizika sekundární viktimizace za předpokladu, že oběť nebude muset svědčit v důsledku prohlášení viny.⁹¹ Nevýhodou lze naopak shledat v tom, že skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem a prohlášení viny zároveň není možné odvolat. Obžalovaný má tudíž obdobně jako v případě DVT omezenou možnost obrany.

Prohlášení viny je možné i v případě obžalovaných – právnických osob a mladistvých. ZSM a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, totiž neobsahují žádnou zvláštní právní úpravu ve vztahu k prohlášení viny. Je však k zamyšlení, zda by prohlášení viny nemělo být omezeno vůči mladistvým stejně jako je tomu v případě DVT, kdy podle § 63 ZSM v řízení ve věci mladistvého, který nedovrší osmnáct let věku, nelze vydat trestní příkaz ani sjednat DVT. Mladistvý je sice v rámci řízení vždy zastoupen obhájcem vzhledem k nutné obhajobě stanovené v 42a ZSM, ale důsledky prohlášení viny, zejména nemožnost napadat skutečnosti uvedené v prohlášení viny opravným prostředkem, jsou natolik intenzivní, že by bylo vhodné omezit prohlášení viny vůči obžalovanému mladistvému, který nedovrší osmnáct let věku. K tomuto názoru se přikláním i z důvodu, že při prohlášení viny obžalovaný nejen prohlašuje, že je vinný spácháním skutku, ale i souhlasí s právní kvalifikací, „což však v případě kupř. 15letého mladistvého bude mnohdy stěží plně informované prohlášení.“⁹²

⁹¹ Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 20. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>, s. 17.

⁹² ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 36.

3.1 Prohlášení viny v hlavním líčení

V rámci přípravy na hlavní líčení se obžalovanému poprvé dostává poučení o možnosti prohlásit svou vinu spolu s doručením obžaloby. Podle § 196 odst. 2 písm. b) TŘ předseda senátu spolu s doručením opisu obžaloby upozorní obžalovaného na jeho právo vyjádřit se v jím stanovené lhůtě ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména zda má zájem uzavřít se SZ DVT nebo zda chce v hlavním líčení prohlásit svou vinu. Zároveň je obžalovaný poučen o následcích spojených s vyjádřeními uvedenými v odst. 2 a o tom, že vyjádření k obžalobě, nejde-li o doznání nebo o prohlášení viny, může za obžalovaného učinit i jeho obhájce.⁹³ Přičemž v souladu s § 196 odst. 5 TŘ musí být opis obžaloby doručen obžalovanému nejpozději s předvoláním k hlavnímu líčení nebo s vyzněním o něm.

Následně se obžalovanému opětovně dostává poučení o jeho právu prohlásit vinu na počátku hlavního líčení, kdy dle § 206a odst. 1 TŘ předseda senátu po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného vyzve obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména se ho dotáže, zda se cítí být vinen nebo nevinen spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě, zda souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem, případně ochranným opatřením, a které skutečnosti považuje za nesporné; přitom jej poučí o následcích spojených s takovým vyjádřením. Dále ho upozorní na jeho právo prohlásit svou vinu a poučí ho o následcích spojených s takovým prohlášením. Pokud se obžalovaný k těmto skutečnostem vyjádřil již po doručení obžaloby, předseda senátu se ho dotáže, zda setrvává na svém vyjádření nebo zda je chce nějakým způsobem změnit.

Je důležité upozornit na určitou posloupnost, která vyplývá ze znění ustanovení § 206a až § 206c TŘ. Nejdříve je obžalovaný v hlavním líčení vyzván, aby označil nesporné skutečnosti, dále, považuje-li to předseda senátu za vhodné, je poučen o možnosti sjednat DVT, a až jestliže nedojde ke sjednání DVT nebo soud DVT neschválí, může obžalovaný prohlásit svou vinu. Na základě tohoto lze vyvodit určitý subsidiární charakter prohlášení viny ve vztahu k uzavření DVT, jenž je patrný i z ustanovení § 206b odst. 4 TŘ, jelikož v případě nesjednání DVT nebo neschválení DVT soudem se v dalším řízení k sjednané DVT nepřihlíží, a to včetně prohlášení viny obžalovaným učiněného pro účely jejího sjednání. Obžalovaný však může požádat, aby takové prohlášení bylo posuzováno jako prohlášení viny

⁹³ § 196 odst. 3 TŘ.

podle § 206c TŘ.⁹⁴ K tomu je potřeba se zamyslet nad skutečností, že obligatorní náležitostí pro sjednání DVT podle § 175a odst. 3 TŘ je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, ale pro sjednání DVT v hlavním líčení je vzhledem ke znění ustanovení § 206b odst. 4 TŘ vyžadováno prohlášení viny, neboť jen to může být na žádost obviněného následně posuzováno jako prohlášení viny podle § 206c TŘ. Dochází tu tak k určitému rozporu, kdy autorka zastává názor, že by mělo dojít ke sjednocení terminologie, čemuž je věnováno zakončení kapitoly 2.5.3.

Dojde-li ze strany obžalovaného k prohlášení viny podle § 206c odst. 1 TŘ, následující postup soudu je dán přiměřeně podle § 314q odst. 3 TŘ. Předseda senátu se obžalovaného dotáže, zda rozumí obsahu svého prohlášení, zda prohlášení učinil dobrovolně a zda jsou mu známy všechny důsledky spojené s prohlášením viny. Před rozhodnutím o přijetí prohlášení viny předseda senátu dále zjistí stanoviska SZ, poškozeného a zúčastněné osoby, pokud jsou přítomni při hlavním líčení.⁹⁵ Následně soud rozhodne, zda prohlášení viny obžalovaného přijímá nebo nepřijímá.

Podle § 206c odst. 5 TŘ soud prohlášení viny obligatorně nepřijme, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. Soud tedy prohlášení viny nesmí přijmout, pokud by bylo v rozporu se zásadou materiální pravdy stanovené v § 2 odst. 5 TŘ nebo došlo k porušení zásad řádného zákonného procesu, čímž se rozumí zejména zajištění práva na obhajobu. Naopak soud nemusí prohlášení viny přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran. Jestliže soud rozhodne, že prohlášení viny nepřijímá, k prohlášení viny se nepřihlíží.⁹⁶

Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, zároveň v usnesení uvede, že se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, neprovede. Dokazování bude provedeno pouze ve zbylém rozsahu, čímž není dotčena možnost vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na spáchání skutku, ohledně kterého prohlásil vinu.⁹⁷ Obžalovaný tedy nemůže být po prohlášení své viny vyslychán k čemukoliv, co je zahrnuto v přijatém prohlášení viny. Dokazování (i výslech obžalovaného) proto bude prováděno v rozsahu, v jakém má vliv na další výroky rozsudku, zejména na výrok o trestu.

⁹⁴ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 31-32.

⁹⁵ § 206c odst. 3 TŘ.

⁹⁶ § 206c odst. 8 TŘ.

⁹⁷ § 206c odst. 6 TŘ.

3.2 Prohlášení viny v řízení o odvolání

Institut prohlášení viny je v TŘ zařazen do hlavy třinácté (Hlavní líčení), oddílu třetího (nazvaného Zahájení hlavního líčení, pod označením „Počátek hlavního líčení“). Zároveň se i obě výše zmíněné poučovací povinnosti zakotvené v ustanoveních § 196 odst. 2 a 3 a § 206a odst. 1 TŘ upravující poučení předsedy senátu o možnosti obžalovaného prohlásit svou vinu a následky spojené s takovým prohlášením vztahují k počátku hlavního líčení. Na základě toho lze vyvodit závěr, že k prohlášení viny obžalovaným by mělo docházet k tomuto okamžiku, tedy přesněji po přednesení obžaloby SZ a před zahájením dokazování. K této úvaze vede i ustanovení § 206c odst. 6 TŘ. Jestliže se soud rozhodne prohlášení viny přijmout, neprovádí se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný vinu prohlásil, v čemž se odráží smysl a účel zakotvení institutu prohlášení viny, kterým je výrazné urychlení a usnadnění průběhu hlavního líčení, a tedy nezanedbatelný časový a finanční dopad. Pokud by tak bylo prohlášení viny učiněno až v průběhu dokazování, popř. až po jeho skončení, mohl by tak být zpochybněn právě účel, který byl zavedením tohoto institutu sledován. Ale je potřeba zdůraznit, že žádné ustanovení TŘ nestanoví časový okamžik, v němž je nutno učinit prohlášení viny, proto by neměla být vyloučena možnost, že by k prohlášení viny došlo až po zahájení dokazování. I takto učiněné prohlášení viny může mít svůj význam z hlediska rozsahu dokazování v hlavním líčení. Pokud by se totiž striktně trvalo na tom, že prohlášení viny musí být vždy učiněno nejpozději do zahájení dokazování, postrádá to svůj smysl v situaci, kdy obžalovaný prohlásí, že je vinný spácháním jen některého ze skutků uvedených v obžalobě, přičemž dokazování by se ve zbývajícím rozsahu obžaloby muselo vést. I pokud soud přijme prohlášení viny obžalovaným, stále se bude provádět dokazování ohledně uložení trestu, příp. ochranných opatření obžalovanému. Dokazování se tedy bude provádět vždy i za situace, kdy soud přijme prohlášení viny obžalovaným, avšak pouze v menším rozsahu, než by se provádělo, pokud by probíhalo standardní hlavní líčení s kompletním dokazováním. Úmysl zákonodárce, aby k prohlášení viny docházelo v hlavním líčení, lze vyvodit i z toho, že je výslovně stanoveno, že skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem.⁹⁸ Zákonodárce tedy nepočítal, že by k prohlášení viny mohlo docházet v pozdějších stádiích trestního řízení, jinak by pravděpodobně přijal obdobné ustanovení, které by odsouzenému výslovně bránilo podat mimořádný opravný prostředek.

⁹⁸ § 206c odst. 7 ve spojení s § 246 odst. 1 písm. b) TŘ.

K možnosti prohlásit vinu v řízení o odvolání se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021. V daném případě Vrchní soud v Praze jako soud odvolací přijal prohlášení viny obžalovaného učiněné ve veřejném zasedání o odvolání a v souvislosti s tím mimořádně snížil obžalovanému trest odnětí svobody. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal v neprospěch obviněného dovolání nejvyšší státní zástupce, přičemž tvrdil, že k prohlášení viny v řízení o odvolání nemohlo dojít a odvolací soud takové prohlášení viny neměl přijmout.

Nejvyšší státní zástupce argumentoval především tím, že právní úprava institutu prohlášení viny a k ní vztážená poučovací povinnost se vztahuje k hlavnímu líčení a nelze ji použít pro řízení o odvolání. Příprava veřejného zasedání o odvolání je zakotvena v § 233 TŘ, který však nepočítá s poučovací povinností předsedy senátu o prohlášení viny. Zároveň na přípravu veřejného zasedání o odvolání nelze přiměřeně použít ustanovení o přípravě hlavního líčení podle § 238 TŘ. Pokud by tak zákonodárce počítal s možností prohlášení viny obžalovaného ve veřejném zasedání o odvolání, zakotvil by do této části TŘ takové ustanovení, které by obdobně jako § 196 odst. 2 TŘ upravilo poučovací povinnost soudu. Nejvyšší státní zástupce navíc připomenul, že prohlášení viny v řízení o odvolání odporuje smyslu a účelu zavedení tohoto institutu, tedy rychlejšímu a efektivnějšímu řízení. V neposlední řadě dodal, že oproti tomu, kdy dojde k prohlášení viny v hlavním líčení, proti čemuž nelze v tomto rozsahu podat řádný opravný prostředek, tak pokud by došlo k prohlášení viny v odvolacím řízení, není tu stanoven stejný zákaz ve vztahu k mimořádnému opravnému prostředku.

Nejvyšší soud však dovolání zamítl, když jedním z hlavních důvodů byla skutečnost, že připustil prohlášení viny v řízení o odvolání za specifické situace, kdy rozsudek soudu prvního stupně byl vyhlášen před nabytím účinnosti novely č. 333/2020 Sb., která zakotvila do TŘ právě procesní institut prohlášení viny, zatímco řízení o odvolání probíhalo již za platnosti a účinnosti této novely. Obžalovaný tak nemohl svou vinu prohlásit již v hlavním líčení a soud tak nemohl splnit vůči němu poučovací povinnost s tím spojenou. Odvolací soud se však se splněním poučovací povinností vypořádal tak, že obžalovaného poučil v souladu se základní poučovací povinností zakotvenou v § 2 odst. 13 TŘ, což Nejvyšší soud uznal jako postup v souladu s právem a odvolací soud tak mohl po zvážení všech okolností přijmout prohlášení viny obžalovaným.

Nejvyšší soud to uzavřel tak, „že smyslu a účelu zakotvení institutu prohlášení viny odpovídá, aby obviněný prohlásil, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě

*podle § 206c odst. 1 tr. ř., zásadně učinil v hlavním líčení po přednesení obžaloby do zahájení dokazování. Nelze ale vyloučit prohlášení viny i kdykoliv v průběhu hlavního líčení, poněvadž žádné ustanovení trestního řádu nestanoví časový mezník, v němž je nutno takové prohlášení učinit. Je výlučně na soudu, aby s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran rozhodl o tom, zda toto prohlášení viny obviněným přijímá nebo zda prohlášení viny nepřijme. Obviněnému výjimečně nelze bránit ani v tom, aby učinil prohlášení podle § 206c odst. 1 tr. ř. až v odvolacím řízení. Rozhodnutí odvolacího soudu, že prohlášení viny přijme, přichází v úvahu zejména za situace, byl-li rozsudek soudu prvního stupně vyhlášen ještě před nabytím účinnosti zákona č. 333/2020 Sb., zatímco odvolací soud rozhoduje již za jeho účinnosti.*⁹⁹

Je tedy otázkou, zda zákonodárce počítal s tím, že pokud institut prohlášení viny zakotví právě do části TŘ (počátek hlavního líčení) a zároveň k tomuto okamžiku stanoví poučovací povinnost soudu, nebude možné prohlásit vinu v pozdějších stadiích trestního řízení. Na odpověď bude nutné počkat, jelikož prozatím není k dispozici dostatek judikatury ani komentářové literatury, která by tuto problematiku objasnila. Lze však souhlasit s názorem Nejvyššího soudu, že smysl a účel zakotvení institutu prohlášení viny směřuje k tomu, aby k němu docházelo na počátku hlavního líčení, čímž dochází k výraznému urychlení a zjednodušení hlavního líčení. Avšak není vyloučena možnost, že by obžalovaný mohl prohlásit vinu až v řízení o odvolání, neboť jak zdůraznil i Nejvyšší soud, právě soud má hlavní slovo v tom, zda prohlášení viny přijme nebo nepřijme. Je tedy na úvaze soudu, aby vyhodnotil situaci vzhledem ke skutkovému stavu, okolnostem případu a vyjádření ostatních stran.

3.3 Opravné prostředky

Prohlášení viny má dva procesní důsledky stanovené v § 206c odst. 7 TŘ, a to nemožnost soudu odvolat přijaté prohlášení viny a nemožnost napadnout skutečnosti uvedené v prohlášení viny opravným prostředkem. Nemožnost obžalovaného podat odvolání proti výroku o vině v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny, je dále zdůrazněna v § 246 odst. 1 písm. b) TŘ. V případě, že by obžalovaný podal odvolání do výroku o vině, ve vztahu k němuž prohlásil svou vinu, jednalo by se o odvolání podané osobou neoprávněnou a jako takové by bylo odvolání usnesením zamítnuto v souladu s § 253 odst. 1 TŘ. Nemožnost podat odvolání proti výroku o vině je dána pouze vůči obžalovanému. SZ naproti tomu může podat

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021 sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

odvolání v celém rozsahu, a to do výroku o vině i výroku o trestu, jelikož při prohlášení viny obžalovaným je jeho role omezena toliko na vyjádření k prohlášení viny, kterým navíc soud není při svém rozhodnutí, zda prohlášení viny přijme či nepřijme, vázán.

Ačkoliv to není v TŘ výslovně zakotveno, je možné souhlasit s JUDr. Šellengem,¹⁰⁰ že by mělo být možné odvoláním napadnout rozsudek z důvodu procesních či hmotněprávních vad ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) a d) TŘ. Lze si představit situace, že obžalovaný v hlavním líčení prohlásí svou vinu, aniž by měl obhájce, přestože bude dán důvod nutné obhajoby. Jedná se o závažnou procesní vadu, pro kterou by obžalovaný měl mít možnost podat odvolání a dosáhnout zrušení rozsudku, stejně jako by takovou možnost měl mít i v případě rozsudku, kterým soud schválí DVT, i když ani to TŘ výslovně neupravuje, jak je zmíněno v kapitole 2.6.

Ohledně nemožnosti soudu odvolat přijaté prohlášení viny je potřeba se zamyslet nad tím, zda by soud neměl mít možnost přijaté prohlášení viny dodatečně odmítnout vzhledem k dalšímu vývoji hlavního líčení. Nelze vyloučit, že „*pochybnost o vině nabude soud až v souvislosti s dokazováním jiného skutku z důvodu, který by mohl svědčit i o nevině obžalovaného skutkem, ohledně něž vinu prohlásil, s dokazováním okolností relevantních pro ukládání právního následku činu...*“¹⁰¹ Lze proto dojít k závěru, že zjistí-li soud skutečnosti, které by prohlášení viny zpochybňovaly, měl by mít možnost prohlášení viny dodatečně odmítnout. „*Opačný závěr by byl v rozporu se zásadou materiální pravdy i volného hodnocení důkazů a nesloužil by žádnému, byť i jen přibližně významnému legitimnímu cíli.*“¹⁰²

V souvislosti s dovoláním platí stejná pravidla jako pro odvolání, proto v případě, že by došlo k prohlášení viny v řízení o odvolání a bylo by odsouzeným podáno dovolání, dovolací soud by se řídil tím, že dovolatel může napadnout dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu pouze v tom rozsahu, v jakém byl podle § 254 odst. 1 TŘ odvolací soud oprávněn přezkoumat rozsudek soudu prvního stupně. Jelikož skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem, odvolací soud výrok o vině v rozsahu, v jakém bylo soudem prohlášení viny přijato, nemůže přezkoumat podle § 254 odst. 1 TŘ, protože ho podala osoba, která takovou část rozsudku nemůže napadat, z čehož vyplývá, že ani Nejvyšší soud nemůže v této části rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumávat. Nejvyšší

¹⁰⁰ ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 35.

¹⁰¹ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 19.

¹⁰² Tamtéž, s. 19.

soud by mohl přezkoumat pouze jiné výroky, které se netýkají rozsahu, v jakém soud přijal prohlášení viny.¹⁰³

Na rozdíl od výslovné úpravy v odvolání zákonodárce nelimitoval obnovu řízení z hlediska přípustnosti návrhu na povolení obnovy řízení proti rozsudku v rozsahu, v němž obžalovaný prohlásil svou vinu. Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině.¹⁰⁴ Lze však dospět k závěru, že výjimečně by měla být povolena obnova řízení i v situacích, kdy důkazy byly součástí spisového materiálu již v hlavním líčení i v přípravném řízení. Za předpokladu, že se vede trestní řízení proti dvěma spoluobviněným, jež obžaloba viní ze spáchání stejného trestného činu ve spolupachatelství, a jeden obžalovaný prohlásí svou vinu a druhý nikoliv, soud vyloučí věc spoluobžalovaného, který prohlásil svou vinu, do samostatného řízení, kde bude vydán odsuzující rozsudek. Naproti tomu v řízení proti spoluobžalovanému, který vinu neprohlásil, bude vydán zprošťující rozsudek z důvodu, že se skutek nestal či že není trestním činem, tj. z důvodu, který by svědčil i druhému ze spoluobžalovaných. V takovém případě by skutečnosti, které vedly ke zprošťujícímu rozsudku, měly být považovány za skutečnosti soudu dříve neznámé pro potřeby obnovy řízení. Judikatura však v souvislosti s návrhem na povolení obnovy řízení proti trestnímu příkazu dovodila, že takové skutečnosti za nové považovat nelze, neboť byly součástí spisového materiálu již v době vydání trestního příkazu.¹⁰⁵ „*Na druhé straně by bylo v příkrém rozporu se zásadou materiální pravdy, pokud by bylo bezpečně prokázáno, že se čin nestal či že nešlo o trestný čin, aby jeden z jeho údajných spolupachatelů byl zproštěn a druhý by měl dále nést trestní odpovědnost a její právní následky jen proto, že prohlásil svou vinu.*“¹⁰⁶

3.4 Ukládání trestů při prohlášení viny

Novelou č. 333/2020 Sb. došlo nejen k zakotvení institutu prohlášení viny do TR, ale zároveň i k promítnutí prohlášení viny obžalovaným při ukládání trestu soudem. V souladu s § 39 odst. 1 TZ soud při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne též k postoji

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022.

¹⁰⁴ § 278 odst. 1 TR.

¹⁰⁵ Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 1. 1995, sp. zn. 4 To 968/94 (uveřejněno pod č. 40/1999 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu).

¹⁰⁶ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 45.

pachatele trestného činu v trestním řízení, zda prohlásil svou vinu. Prohlášení viny je rovněž polehčující okolností podle § 41 písm. 1) TZ. Ačkoliv se jako polehčující okolnost vyžaduje doznání pachatele k trestnému činu, lze při výkladu pojmů dojít k závěru, že „*institut prohlášení viny zahrnuje doznání, přičemž doznání je obsahově totožné s prohlášením obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“.¹⁰⁷ Z toho důvodu se za polehčující okolnost podle § 41 písm. 1) TZ považuje i sjednání DVT.¹⁰⁸

V případě prohlášení viny obžalovaným může soud při ukládání trestu přistoupit k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 2 písm. b) TZ. Je otázkou, zda bylo nezbytné prohlášení viny zakotvit jako výslovný důvod pro takovou možnost, jelikož pokud by soud v konkrétním případě vyhodnotil, že jsou dány podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody, mohl by tak učinit v souladu s § 58 odst. 1 TZ. Navíc v obou případech, tedy při mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 i odst. 2 TZ, je soud vázán minimální spodní hranicí trestní sazby dle § 58 odst. 4 TZ. Lze proto dojít k závěru, že „*samotná existence § 58 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku tak svým způsobem vytváří falešnou iluzi, že v případě prohlášení viny má obžalovaný šanci na zvláštní beneficium při ukládání trestu, na něž by jinak nemohl dosáhnout*“.¹⁰⁹ V praxi tak může docházet k tomu, že obžalovaný prohlásí svou vinu pouze za účelem očekávání mimořádného snížení trestu odnětí svobody. Z toho důvodu může být vytvářena jakási nerovnost mezi obžalovanými za předpokladu, že jeden prohlásí svou vinu a druhý nikoliv. „*Obžalovaný, který vinu prohlásil, je zvýhodněn možností postupu dle § 58 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, ale musí tak učinit za cenu naprosté rezignace na jakékoli zjišťování skutkového stavu soudem a fakticky se tím vzdává práva na odvolání v rozsahu prohlášení. Druhý obžalovaný zase nebude hmotněprávně ze svého vyjádření týt, ale ponechá si ony procesní garance*“.¹¹⁰ Mimořádné snížení trestu odnětí svobody je nicméně fakultativní postupem a soud se tak rozhodne v případě, že jsou splněny všechny podmínky, tedy že obžalovaný prohlásí svou vinu, ale zároveň poměry obžalovaného a povaha jím spáchané trestné činnosti vedou k závěru, že nápravy obžalovaného lze dosáhnout i trestem kratšího trvání. Prohlášení viny proto negarantuje, že soud k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody přistoupí v každém případě, a obžalovaný by tento postup neměl očekávat.

¹⁰⁷ GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 42.

¹⁰⁸ Viz kapitola 2.4.2.

¹⁰⁹ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 18.

¹¹⁰ MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 44.

V porovnání s DVT, jejíž uzavření je jako důvod pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody zakotven v § 58 odst. 3 TZ, je „jistota benefitu ve formě mírnějšího trestu pro obžalovaného, který prohlásí svou vinu, na rozdíl od obviněného, který uzavřel dohodu o vině a trestu, která byla následně soudem schválena, výrazně nižší“.¹¹¹ Je tomu tak z důvodu, že pokud je DVT schválena soudem, SZ i obviněný se proti ní, tedy i proti výroku o trestu, nemohou odvolat. Odvolání připadá v úvahu jen, pokud není rozsudek v souladu s DVT, kterou SZ soudu předložil. Naproti tomu prohlásí-li obžalovaný svou vinu a soud jeho prohlášení přijme, proti výroku o trestu se mohou odvolat obžalovaný i SZ. Proto pokud by soud rozhodoval o odvolání proti výroku o trestu pouze na základě odvolání podaného SZ v neprospěch obžalovaného, neuplatní se zásada *reformatio in peius* a soud může, vyhodnotí-li, že jsou pro to důvody, uložené mimořádné snížení trestu odnětí svobody zrušit.

3.5 Postavení poškozeného

Na rozdíl od právní úpravy DVT, kde je postavení poškozeného více vymezeno, je poškozený v souvislosti s prohlášením viny zmíněn pouze v ustanovení § 206c odst. 3 TŘ. Předseda senátu od poškozeného zjišťuje jeho stanovisko k prohlášení viny, je-li přítomen u hlavního líčení. Poškozenému jinak náleží všechna práva a povinnosti, které mu TŘ přiznává. V souladu s § 43 odst. 3 TŘ je především oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. Uplatní-li poškozený svůj nárok řádně a včas, soud může buď uložit obžalovanému v odsuzujícím rozsudku povinnost nahradit majetkovou škodu, nemajetkovou újmu v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 228 TŘ) nebo odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě řízení před jiným příslušným orgánem, není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o takové povinnosti třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení (§ 229 TŘ). V případě, že by poškozený nebyl spokojen s výrokiem o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, může podat pro nesprávnost takového výroku odvolání v souladu s § 246 odst. 1 písm. d) TŘ.

¹¹¹ GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 43.

Závěr

Cílem mé práce bylo přiblížení institutu DVT a institutu prohlášení viny, kdy jsem nejdříve porovnávala jejich soulad či nesoulad se základními zásadami trestního řízení, přičemž jsem došla k závěru, že oba instituty (ale především institut DVT) jsou v kolizi s většinou těchto zásad, nicméně tento rozpor nebrání jejich užití v rámci trestního řízení. Dále jsem každému z institutů věnovala vlastní kapitolu, v jejímž rámci jsem se postupně zaměřila na jejich aplikovatelnost v různých fázích trestního řízení, možnost podání opravných prostředků, vliv na sankcionování a postavení poškozeného.

Z obou institutů jsem se nejdříve věnovala institutu DVT, který byl do českého právního řádu zaveden sice již v roce 2012, ale jak již bylo zmíněno v úvodu práce, jeho zavedení se nesešlo s větším zájmem o jeho použití ze strany SZ a obviněných. To změnila novela č. 333/2020 Sb., která přinesla čtyři zásadní změny, a to možnost sjednat DVT i v případech zvláště závažných zločinů, zrušení podmínky nutné obhajoby při sjednávání DVT, možnost sjednat DVT v hlavním líčení a výslovné zohlednění uzavření DVT při ukládání trestů. Zavedení těchto změn novelou č. 333/2020 Sb. výrazně přispělo k častějšímu uzavírání DVT, neboť jak vyplývá ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2021,¹¹² v roce 2020 bylo podáno celkem 269 návrhů na schválení DVT, přičemž přibližně polovina byla navržena od října do prosince, tedy od účinnosti novely č. 333/2020 Sb. V roce 2021 počet návrhů na schválení DVT dokonce vzrostl až na počet 531, z čehož soud schválil 174 DVT. Téhož roku zároveň došlo ke schválení 136 DVT, které byly uzavřeny v hlavním líčení. Na základě těchto údajů lze dojít k závěru, že zavedení výše zmíněných změn do právní úpravy institutu DVT bylo ze strany zákonodárce krokem správným směrem, který do budoucna přinese větší počet uzavřených DVT, a to jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem.

Institutem prohlášení viny se zabývám v kapitole 3. Nelze opomenout, že tento institut byl do TR zakotven novelou č. 333/2020 Sb. s účinností od 1. 10. 2020, jedná se tedy stále o poměrně nový institut, což dokazuje i skutečnost, že prozatím institut prohlášení viny nebyl rozebrán v rámci komentářové literatury, ale pouze v rámci odborných článků. Pokud jde však o jeho využívání v aplikační praxi, nezaostává za institutem DVT, právě naopak.

V rámci Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 Městské státní zastupitelství v Praze „*hodnotí pozitivně, že institut prohlášení viny dle § 206c trestního řádu*

¹¹² NSZ. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 – tabulková část I [online]. Brno: 2022 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoC_2021_tabulkova_cast_I.pdf, tabulka II/1e.

má významný vliv na rychlost řízení před soudem, kde za těchto okolností odpadá dokazování viny, které se zaměřuje jen k výroku o trestu. Prohlášení viny obviněným je oproti sjednání dohody o vině a trestu v přerušném hlavním líčení časově i administrativně daleko méně náročnější.“¹¹³ Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem k tomu dodává, že i v jeho obvodu jednoznačně převyšují případy prohlášení viny nad sjednanými DVT.¹¹⁴

Jedním z problematických aspektů, které jsem si vymezila v rámci výzkumných otázek v úvodu této práce, byla možnost využití institutů v různých fázích trestního řízení. DVT lze uzavřít jak v přípravném řízení, tak v rámci hlavního líčení, zatímco prohlášení viny lze učinit pouze v řízení před soudem. Judikatura přitom v souvislosti s oběma instituty potvrdila, že k jejich použití v rámci hlavního líčení má docházet na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování, čemuž odpovídá i jejich zakotvení v ustanoveních § 206b a § 206c TŘ. Zároveň se předpokládá, že by ke sjednávání DVT a k prohlášení viny obviněným nemělo docházet v dalších fázích trestního řízení, tedy v řízení o odvolání či dovolání. Takový postup by odporoval účelu obou institutů, tedy zrychlení a zjednodušení trestního řízení.

Dále jsem se zaměřila na otázku, zda je možné odstoupit od DVT. SZ má takovou možnost výslovně zakotvenou v TŘ, a to konkrétně v § 314o odst. 5 TŘ, kdy může vzít svůj návrh na schválení DVT zpět, tedy svým způsobem odstoupit od DVT, a to do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Ohledně možnosti obviněného odstoupit od DVT však zákon mlčí, proto takový postup připustil Ústavní soud. Jednalo by se totiž o porušení práva na spravedlivý proces, pokud by soud schválil DVT proti vůli obviněného.

Je důležité shrnout, že použití obou institutů se promítá do sankcionování. Uzavření DVT a prohlášení viny obviněným je zakotveno jako kritérium, které SZ či soud zohledňují při stanovení druhu trestu a jeho výměry. Zároveň jsou oba instituty polehčující okolností a možným důvodem pro aplikaci mimořádného snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby. SZ či soud by však k takovému postupu neměli přistupovat automaticky, ale měli by důkladně zvážit, zda je i v souladu s ostatními podmínkami pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody a zda je vzhledem k okolnostem případu a osobě obviněného dán oprávněný důvod pro takový postup. Obviněný by taktéž neměl přistupovat na sjednání DVT nebo prohlásit vinu jen z důvodu, že očekává snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby.

¹¹³ NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021* [online]. Brno: 28. 6. 2022 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf, s. 83.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 83.

Dalo by se říci, že postavení poškozeného se v rámci obou institutů příliš neliší. Pokud je poškozený znám, OČTŘ jej poučí o jeho právech a upozorní jej, že má možnost uplatnit svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. V rámci DVT může svůj nárok uplatnit nejpozději při prvním jednání o DVT. V rámci hlavního líčení může svůj nárok uplatnit nejpozději před zahájením dokazování. Jako jediný rozdíl se z mého pohledu jeví větší zapojení poškozeného v rámci institutu DVT. Poškozený má možnost sjednat výši náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení s obviněným v rámci DVT, případně jej za něj vyjedná SZ s obviněným do výše, ve které nárok uplatnil, pokud poškozený nemá zájem na osobním setkání s obviněným. Soud poté při schvalování DVT posuzuje rozsah a způsob sjednané náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Pokud však ke sjednání v rámci DVT nedojde, je postup stejný jako v případě, kdy dochází v hlavním líčení k prohlášení viny. Soud uloží obviněnému povinnost k náhradě škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, pokud je proto dán podklad na základě výsledků dokazování. Jinak odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

Lze shrnout, že oba instituty, jak institut DVT, tak institut prohlášení viny, mají společné rysy, a to, že jejich aplikací dochází zrychlení a zefektivnění trestního řízení a zjednodušení dokazování, ale je obtížné určit, který z institutů se jeví jako lepší z praktického hlediska. Nejspíše bych se spíše přiklonila na stranu institutu prohlášení viny, neboť je s ním spojena menší administrativní zátěž oproti sjednávání DVT, a mám za to, že soudy by mohly být při ukládání trestu mírnější a častěji přistupovat k moderaci trestu odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby. Nelze však vyloučit, že SZ by v rámci DVT navrhl mírnější trest, než jaký soud uloží po přijatém prohlášení viny. Domnívám se, že praxe soudů nebude v tomto ohledu jednotná s ohledem na hodnocení okolností každého případu.

Bezpochyby lze říci, že se jedná o instituty, s jejichž zakotvením do právního řádu naprosto souhlasím, a do budoucna předpokládám větší nárůst uzavřených DVT a případů prohlášení viny. Nicméně nelze přehlížet, že sice přispívají k rychlosti trestního řízení a přinášejí jisté výhody obviněnému v podobě mírnějšího trestu, ale stále představují výrazný zásah do práv obviněného, který se v souvislosti s nimi vzdává řádného projednání věci v řízení před soudem a má omezenou možnost podání opravných prostředků. Proto by se k nim nemělo přistupovat ledabyle, nýbrž vždy by se mělo zvažovat, jestli jsou v konkrétním případě tím nejvhodnějším řešením a v nejlepším zájmu obviněného.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře

DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 1412 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní.* 6. aktualizované vydání podle stavu k 1. 1. 2022. Praha: Leges, 2021, 944 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád: s poznámkami a judikaturou.* 8. aktualizované vydání podle stavu k 13.3.2020. Praha: Leges, 2020, 1358 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Základní zásady trestního řízení – vůdčí ideje českého trestního procesu.* Praha: Leges, 2016, 224 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář.* 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s.

ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice.* Praha: Leges, 2021, 128 s.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 3331 s.

Odborné články

GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 40-43.

JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 19, č. 10, s. 19-24.

KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 27, č. 11, s. 17-19.

KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 20, s. II.

LOBOTKA, Andrej. Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 19, s. 674-677.

MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na základní zásady trestního řízení. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 11, s. 37-46.

MULÁK, Jiří, PROVAZNÍK, Jan. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 1-2, s. 11-21.

MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 1, s. 3-26.

ŠČERBA, Filip. Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky. *Trestněprávní revue*, 2020, roč. 19, č. 4, s. 187-193.

ŠELLENG, Dalibor. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 29-36.

VANTUCH, Pavel. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 4, s. 24-29.

VANTUCH, Pavel. K možnosti využití institutu spolupracujícího obviněného v dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 10, s. 32-37.

VANTUCH, Pavel. Lze prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, posuzovat jako prohlášení viny? *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 10, s. 24-29.

VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11-12, s. 247-253.

ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící právní úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, roč. 23, č. 11, s. 38-42.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2022, sp. zn. III. ÚS 1420/22.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 236/23.

Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 1. 1995, sp. zn. 4 To 968/94 (uveřejněno pod č. 40/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu).

Rozsudek ESLP ze dne 17. 9. 2009, Scoppola proti Itálii, č. 10249/03.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022.

Právní předpisy

Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, sněmovní tisk č. 510/0, pro 6. volební období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=75290&pdf=1>

Důvodová zpráva ke sněmovnímu tisku č. 466/0, předloženému v 8. volebním období sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 20. května 2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161038>

Internetové zdroje

Advokáti a státní zástupci hodnotili dopady společného Memoranda v praxi. [online]. advokatnidenik.cz, 1. 6. 2022 [cit. 1. června 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/01/statni-zastupci-a-advokati-hodnotili-prakticke-dopady-spolecneho-memoranda/>

Česká advokátní komora. *Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. 12. 2018* [online]. Praha: 7. 12. 2018 [cit. 1. června 2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>

NSZ. *Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu*. [online]. Brno: 27. 1. 2023 [cit. 2. června 2023] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>

NSZ. *Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení* [online]. Brno: 3. 9. 2019 [cit. 23. února 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>

NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021* [online]. Brno: 28. 6. 2022 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf

NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 – tabulková část I.* [online]. Brno: 2022 [cit. 2. června 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021_tabulková_část_I.pdf

NSZ. *Zprávy o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2012 až 2019* [online]. [cit. 30. května 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>

Vystoupení prof. Heleny Válkové v obecné rozpravě 2. čtení návrhu zákona dne 2. 6. 2020 [online]. [cit. 29. března 2023]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/049schuz/s049178.htm#r2>

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá dohodou o vině a trestu a institutem prohlášení viny. Jedná se o instituty, které výrazným způsobem přispívají ke zrychlení a zefektivnění trestního řízení a zároveň ke zjednodušení dokazování. V souvislosti s oběma instituty je důležitá novela č. 333/2020 Sb., která zakotvila institut prohlášení viny do trestního řádu a která přinesla zásadní změny do právní úpravy dohody o vině a trestu.

Cílem práce je přiblížit oba instituty, tedy institut dohody o vině a trestu a institut prohlášení viny. Pozornost je zaměřena na soulad či nesoulad obou institutů se základními zásadami trestního řízení. Dále se práce zabývá postupně oběma instituty, přičemž každému z nich je věnována vlastní kapitola. U obou institutů je pozornost zaměřena zejména na jejich využití v různých fázích trestního řízení, vliv na sankcionování, možnosti podání opravných prostředků a postavení poškozeného.

Klíčová slova: Dohoda o vině a trestu, prohlášení viny, základní zásady trestního řízení, rychlost a efektivnost trestního řízení, státní zástupce, obviněný, poškozený.

Abstract

This diploma thesis focuses on agreement on guilt and punishment, and guilty plea. These processes make criminal procedures and measure of inquiry significantly faster and more effective. Of importance here is the Amendment No. 333/2020 Sb. which implemented the guilty plea into the Criminal Procedure Code, and which also modified the agreement on guilt and punishment.

The objective of this thesis is to explore these two legal processes. Firstly, a contrastive comparison of the processes to the basic principles of a criminal procedure is provided. Then, both processes are described in detail in their own chapters, with main focus on their usage in different stages of the criminal procedure, their influence on penalties, the possibilities of judicial remedies, and the status of the victim party.

Keywords: Agreement on guilt and punishment, guilty plea, basic principles of criminal procedure, speed and efficiency of criminal proceedings, public prosecutor, accused, victim party.